

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Dominika Tomašíková

**Význam hraček a didaktických pomůcek
v předškolním věku**

Olomouc 2019

Vedoucí práce: Mgr. Alena Srbená, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Význam hraček a didaktických pomůcek v předškolním věku“ vypracovala samostatně a všechny použité zdroje jsem řádně uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne 10. 4. 2018

.....

Dominika Tomaštková

Poděkování

Děkuji Mgr. Aleně Srbené, Ph.D. za odborné vedení a poskytování cenných rad, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat mé rodině a zejména mé sestře za podporu v průběhu celého studia.

Obsah

Úvod	7
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. Předškolní vzdělávání a jeho účastníci.....	9
1.1 Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání.....	10
1.2 Mateřská škola.....	12
1.3 Učitel předškolního vzdělávání.....	12
1.4 Dítě předškolního věku.....	14
1.4.1 Vývoj motoriky	14
1.4.2 Vývoj poznávacích procesů	15
1.4.3 Emoční a sociální vývoj	15
2. Hra	17
2.1 Vymezení pojmu	17
2.2 Typy her	18
3. Hračka	20
3.1 Vymezení pojmu	20
3.1.1 Hračka	20
3.1.2 Didaktické pomůcky	21
3.2 Klasifikace	22
3.2.1 Metodika rozdělení	22
3.2.2 Podle věku dítěte	23
3.2.3 Podle funkce	25

3.2.4	Podle materiálu	26
3.3	Výběr vhodné hračky	28
3.3.1	Kritéria pro výběr hračky	28
3.3.2	Požadavky na hračky	30
4.	Shrnutí teoretické části.....	31
II.	EMPIRICKÁ ČÁST	32
5.	Výzkumné šetření.....	32
5.1	Cíl výzkumného šetření.....	32
5.2	Výzkumná otázka	33
5.2.1	Výběr výzkumného vzorku	33
5.3	Výzkumná metoda	33
5.3.1	Metoda vyhodnocení	34
5.4	Prezentace výsledků.....	34
6.	Shrnutí empirické části	56
	Závěr.....	58
	Seznam použité literatury	60
	Seznam zkratk.....	63
	Seznam příloh	64

Úvod

Hra je nejtypičtějším projevem dítěte a v užším pojetí má největší význam hra mezi třetím a šestým rokem, tedy v předškolním věku. Přináší dítěti radost a uspokojení, napomáhá k prohlubování zájmu o skutečnost a stává se primárním výchovným prostředkem učitelů i vychovatelů. Hraní je pro dítě předškolního věku nejběžnější a nejpřirozenější činností, jež ho baví a podporuje jeho rozvoj, fantazii, kreativitu, umožňuje dítěti vstupovat do rolí, kdy se stávají někým jiným. Podnětem, předmětem ke hraní, se tak stávají předměty běžného užívání, které dítě obklopují a bezesporu didaktické pomůcky a hračky.

Hračky děti milují, hračkou je pro dítě vše, s čím si hraje, vše, co se mu líbí, co je mu nejbližší. Dítě + hračka + hraní neodmyslitelně k sobě patří, ruku v ruce s ní jde radost, uspokojení, stává se výchovným prostředkem učitele a vychovatele, podporuje intelektuální vývoj, asimilaci.

Cílem bakalářské práce je shrnout informace o hračkách a didaktických pomůčkách a poukázat na jejich význam při výchově a vzdělávání dětí v předškolním věku. Dále je cílem zjistit, jaké kritéria učitelé preferují při výběru hračky do mateřské školy a jak chápou význam didaktických pomůcek v životě předškolního dítěte.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, část teoretickou a část praktickou. Úvodní část teoretické práce je věnována seznámení s předškolním vzděláváním a jeho účastníky. Tato kapitola se zaměřuje na Rámcovým vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, mateřskou školu a učitele předškolního vzdělávání. Nesmí být opomenuta podkapitola dítě předškolního věku, kde je především rozepsán motorický vývoj dítěte, vývoj poznávacích procesů, emoční a sociální vývoj. Druhá kapitola se zabývá samotnou hrou a jejím významem pro předškolní období. Poslední kapitola je zaměřena na hračku, kde je popisován její význam a také

význam didaktických pomůcek. Nedílnou součástí je podkapitola věnující se výběrem správné hračky, jakožto kritéria i požadavky na hračky.

Empirická část zahrnuje cíl empirické části, výzkumné otázky vztahující se ke zkoumanému problému, grafy a tabulky, které komentují jednotlivé odpovědi respondentů. Pro zjištění všech údajů, byla využita metoda dotazníkového šetření.

Závěrečná kapitola bakalářské práce bude shrnutím zkoumaných poznatků o hračkách a didaktických pomůčkách a taktéž zde budou interpretovány výsledky výzkumného šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Předškolní vzdělávání a jeho účastníci

Předškolní vzdělávání se orientuje k tomu, aby si dítě od útlého věku osvojovalo základy klíčových kompetencí a získávalo tak předpoklady pro své celoživotní vzdělávání. *„Dle školského zákona se s účinností od 1.9. 2016 předškolní vzdělávání organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však po děti od 2 let. Tato věta se s účinností od 1.9. 2020 mění takto Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku od 2 do zpravidla 6 let.“* (RVP PV, 2018)

Podle Školského zákona 561/2004 Sb., § 33 se cíle předškolního vzdělávání zaměřují na podporu a rozvoj osobnosti dítěte tohoto období, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém i tělesném rozvoji. Podporuje osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Mimo jiné předškolní vzdělávání tvoří základní předpoklady pro další pokračování ve vzdělávání a napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti ve vývoji dětí před vstupem do základního vzdělávání. Nedílnou součástí je i poskytování speciálně pedagogické péče dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. (Školský zákon 561/2004 Sb., § 33. ve znění pozdějších předpisů)

Je důležité si uvědomit, že předškolní vzdělávání má za úkol doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a také zajistit dítěti prostředí, ve kterém bude mít dostatek mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho rozvoji a učení. Taktéž je nepostradatelnou součástí obohacování denního programu a poskytování odborné péče dítěti. Úkolem je také rozvíjet osobnost dítěte, pomáhat v chápání okolního světa, motivovat jej k dalšímu učení, podporovat tělesný rozvoj, zdraví a jeho spokojenost i pohodu. Předškolní vzdělávání učí dítě žít ve společnosti druhých a přibližuje mu normy a hodnoty, které jsou pro společnost závazné. (RVP PV, 2018)

Z uvedeného vyplývá, že je velmi důležité maximálně podporovat individuální rozvojové možnosti dětí a vytvářet správné předpoklady pro další vzdělávání dětí. Maximálně se přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí a klade důraz na to, aby vývojová specifika byla v plné míře respektována. Předškolní vzdělávání nabízí přijatelné prostředí pro vzdělávání, které je pro dítě vstřícné, podnětné, zajímavé, obsahově bohaté a dítě se v něm cítí jistě, bezpečně, radostně i spokojeně a zajišťuje mu možnost se projevat a bavit přirozeným dětským způsobem. (RVP PV, 2018)

1.1 Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání neboli RVP PV definuje zásadní požadavky, pravidla a podmínky pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tato vymezená pravidla se týkají pedagogické činnosti, která se uskutečňuje ve vzdělávacích institucích a jsou zařazené do sítě škol a školských zařízení. Také stanovuje primární vzdělanostní základ, na který poté navazuje základní vzdělávání a představuje hlavní východisko pro tvorbu školního vzdělávacího programu a jeho realizaci. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je otevřený pro školu, učitele ale i pro děti a také vytváří předpoklad k tomu, aby si každý škola mohla tvořit a realizovat vlastní školní vzdělávací program. (RVP PV, 2018)

Nalezneme v něj prostor a mantinely, ve kterých by se měl náš třídní vzdělávací program pohybovat a rizika, kterých bychom se měli vyvarovat. (Svobodová a kol., 2010)

Mezi hlavní principy RVP PV řadíme akceptaci přirozených vývojových specifíků dětí předškolního věku, které se následně projektují do obsahu, forem a metod jejich vzdělávání. Umožňuje rozvoj a vzdělávání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho osobních možností a potřeb. Zaměřuje se na zhotovení klíčových kompetencí, které jsou dosažitelné v období předškolního vzdělávání.

Formuluje kvalitu předškolního vzdělávání z pohledu cílů vzdělávání, podmínek, obsahu, výsledků a zajišťuje srovnatelnou pedagogickou účinnost. Tvoří prosto pro rozvoj různých programů podle individuálních potřeb každé mateřské školy. Stanovuje rámcová kritéria, která jsou použitelná pro vnitřní i vnější evaluaci mateřských škol a poskytovaného vzdělávání. Umožňuje využívat různé formy či metody vzdělávání a přizpůsobovat vzdělávání konkrétním regionálním a místním podmínkám, možnostem i potřebám. (RVP PV, 2018)

RVP PV manipuluje se čtyřmi cílovými kategoriemi a stanovuje cíle v podobě záměrů a cíle v podobě výstupů. V první řadě v úrovni obecné a následně v úrovni oblastní. Mezi tyto cílové kategorie patří rámcové cíle, klíčové kompetence, dílčí cíle, dílčí výstupy a jsou úzce propojeny a vzájemně spolu korespondují. (Svobodová a kol., 2010)

Rámcové vzdělávací cíle rozvíjí každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a řídí dítě tak, aby bylo schopno na konci předškolního vzdělávání se zapojit do života a zvládnout situace, které jej v životě mohou potkat. Vedou k samostatnosti a schopnosti se projevat jako samostatná osobnost a také k osvojení hodnot, na kterých je založena naše společnost. (RVP PV, 2018)

Klíčové kompetence jsou vyjádřeny v podobě výstupů. Jsou obecnější způsobilosti dosažitelné v předškolním vzdělávání. Dílčí cíle prezentují konkrétní záměry příslušející k dané oblasti. Vyjadřují, to, co by měl učitel v průběhu předškolního vzdělávání sledovat a to, co by měl u dítěte podporovat. (Svobodová a kol., 2010) Mezi jednotlivé oblasti patří oblast biologická, psychologická, interpersonální, sociálně-kulturní a enviromentální. (RVP PV, 2018) Za dílčí výstupy považujeme poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které odpovídají dílčím cílům. Říkají nám, co dítě na konci předškolního období dokáže. (Svobodová a kol., 2010)

Stěžejním prostředkem pro vzdělávání dítěte v mateřské škole je vzdělávací obsah. Je definován tak, aby vedl k dosažení vzdělávacích záměrů a cílů. Učivo je

nahrazeno pojmem vzdělávací nabídka a je vyjádřeno v podobě činností. (RVP PV, 2018)

1.2 Mateřská škola

Mateřskou školu můžeme charakterizovat jako školské zařízení, které navazuje na výchovu dětí v rodině a ve spolupráci s ní poskytuje všestrannou péči dětem zejména ve věku od tří do šesti let. Je důležité si uvědomit že, předškolní vzdělávání v mateřské škole naplňuje důležité cíle jako je citový, rozumový a tělesný rozvoj dětí, získávání základních pravidel chování a mezilidských vztahů, rozvoj řeči a také komunikační dovednosti. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009)

Funkce a koncepce školy se mění se v závislosti na změnách společenských potřeb. Výchovná funkce se rozrůstá o další funkce tak, aby mateřská škola mohla být místem pro socializaci dětí, podporou jejich osobnostního a sociálního rozvoje a připravovat je jak na osobní, pracovní ale i občanský život. (Syslová, 2016) Šmelová a Nelešovská uvádí funkce mateřské školy mezi které řadí funkci pečovatelskou, vzdělávací, socializační, integrační a personalizační. (Šmelová a Nelešovská, 2009)

Děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky mají preferenční právo na umístění do mateřské školy. Na otázku, jaký věk je optimální pro zařazení dítěte do mateřské školy nelze jednoduše odpovědět. Jsou děti, které vyzrály ještě před dovršením třetí roku, a proto mohou být zařazené do mateřské školy, ale existují děti, které mají velké problémy s adaptací na dětský kolektiv i ve čtyřech letech. (Opravilová, 2016)

1.3 Učitel předškolního vzdělávání

Učitel předškolního vzdělávání má zcela jistě významnou roli v mateřské škole, disponuje profesními kompetencemi, které jsou důležité pro práci s dětmi tohoto období. (Berčíková, Šmelová, Stolinská a kol., 2014)

Již zmíněné profesní kompetence definují Průcha, Walterová, Mareš (2009, s. 129) jako: „soubor vědomostí, dovedností, postojů a hodnot důležitých pro výkon učitelské profese. Vztahují se k profesní, obsahové a osobnostní složce standardu učitelství.“ Tímto tématem se zabývá řadu autorů, ovšem ve své práci využiji model kompetencí podle Vašutové (2004).

Autorka tyto kompetence člení na:

1. Kompetence předmětová,
2. Kompetence didaktická a psychodidaktická,
3. Kompetence pedagogická,
4. Kompetence diagnostická a intervenční,
5. Kompetence sociální, psychosociální a komunikativní,
6. Kompetence manažerská a normativní,
7. Kompetence osobnostně kultivující. (Šmelová, Nelešovská, 2009)

Každá z těchto kompetencí dále upřesňuje, co by měl učitel znát, být schopen provést a taky využít v praxi. (Vašutová, 2004)

Můžeme říci, že i učitel zastává určité role. Například Hartlová (in Šmelová, 2006) vymezuje hlavní role učitele: inspirátor, facilitátor, konzultant. (Šmelová, 2006) Podrobněji role učitele vypracovala Tomanová (in Šmelová, Prášilová a kol., 2018) a mezi ně řadí roli pečovatelkou, roli komunikátora, roli učitele, roli vůdce, roli manažera, roli obhájce, roli poradce. (Šmelová, Prášilová a kol., 2018)

V mateřské škole učitel představuje vůdčí osobnost, která má plánovat činnosti, vysvětlovat, pomáhat, radit a také posuzovat míru uspokojení potřeb každého dítěte, ale i celé skupiny. Je to osoba, která ztělesňuje vzor pro dítě a je také představitelem určitých společenských vztahů pravidel a řádů. Je tedy důležité zdůraznit, že za klíčovou podmínku pro úspěšnou práci učitele se považuje jeho autorita, kdy ji z formálního hlediska zajišťuje očekávané chování, předepsané vzdělávání a do určité míry i věk. Jestliže jsou tyto podmínky splněny, posiluje se autorita u učitele,

a to zejména u rodičů. I přesto, že každá osobnost má určité stálé předpoklady, je důležité pracovat i na rozvíjení nedostatků a docílit tak, co nejlepší profesní kvality. (Opravilová, 2016)

Opravilová (2016) uvádí, že děti očekávají, že učitel bude naplňovat jejich přání, uspokojovat jejich potřeby, bude na ně spravedlivý, vstřícný a laskavý. Avšak jednání každého učitele je ovlivněno osobnostními rysy a charakterovými vlastnostmi, jako je citlivost, empatie, odpovědnost, trpělivost, sebeovládání, vyrovnanost či otevřenost.

1.4 Dítě předškolního věku

Předškolní období má dvě hranice, které jsou dané novým sociálním začleněním dítěte. První hranice je mezi třetím a čtvrtým rokem a je charakterizovaná jako vstup do mateřské školy a po dovršení šestého roku se objevuje hranice druhá jako nástup do základní školy. V rozmezí věku od tří do šesti let se dítěti mění tělesná konstituce, to znamená, že typická baculatost přechází ve štíhlost a vznikají nerovnoměrnosti mezi růstem hlavy, trupu a končetin. (Šimíčková-Čížková a kol., 2008)

1.4.1 Vývoj motoriky

U dítěte předškolního věku dochází k obrovskému zdokonalení, k lepší pohybové koordinaci a k větší hbitosti z hlediska motoriky. (Špaňhelová, 2004) Pohyby rukou a nohou se postupně při chůzi automatizují, zlepšují se pohyby jako je skákání, běhání, pohyby po nerovnoměrném terénu. Na konci toho období dokáže dítě zvládat činnosti, které mají složitější pohybovou koordinaci. Mezi tyto činnosti řadíme jízdu na koloběžce, kole, bruslení, lyžování nebo plavání. (Šimíčková-Čížková a kol., 2008). Zlepšují se praktické činnosti, dítě se stává samostatnější a více obratnějším. (Šmelová, Prášilová a kol., 2018)

Lze tedy říci, že rozvoj jemné motoriky je vázán na motoriku hrubou. Manipulační zručnosti se se zlepšují, dítě zvládá navlékat korálky, stříhat, používat

tužku, zapínat knoflíky, jíst příborem. (Šmelová, Prášilová a kol., 2018) Mimo jiné kresba dítěte dostává jiný, vyspělejší ráz. Od hlavonožce postupně přechází k nakreslení postavy s jednoznačnými proporcemi těla člověka, s jemnými detaily jako jsou například knoflíky na košili nebo přesný počet prstů na rukou. (Špaňhelová, 2004)

1.4.2 Vývoj poznávacích procesů

Poznávací procesy se u dítěte rozvíjejí velmi intenzivně. U dítěte převládá celistvé vnímání a vnímá především nápadné předměty, které upoutaly jeho pozornost a také ty předměty, které mají vztah k nějaké činnosti. (Šimíčková-Čížková a kol., 2008) Dítě umí rozpoznat doplňkové barvy (ružová, fialová, oranžová), je schopno rozlišovat různé zvuky (zpěv ptáků, zvuk aut) a hmatem dovede rozlišit vlastnosti předmětů a pojmenovat je. (Plevová, 2006)

Zprvu je pozornost nestálá a přelétává, s rostoucím věkem se dítě dokáže více soustředit a vytváří se úmyslná pozornost, která je důležitá pro pozdější práci ve škole. (Plevová, 2006) Někdy jsou dětské představy tak živé, že je dítě neodliší od vjemů a považuje je za realitu. (Šimíčková-Čížková a kol., 2008)

Myšlení se projevuje v činnostech a je pojeno na konkrétní předměty a děje. Lze říci, že pro dítě je důležitý prožitek konkrétní situace, to, s čím každý den přichází do styku, co slyší a s čím se setkává v životní realitě. Díky zdokonalení myšlenkových operací (analýza, syntéza, komparace, generalizace a třídění, abstrakce a konkretizace) dítě dospívá postupně k prvotním pojmům, soudům a úsudkům. (Šmelová, 2004)

1.4.3 Emoční a sociální vývoj

Konkrétní činnost je jedním ze zdrojů citových zážitků, dítě má radost ze spontánní činnosti, u dítěte se rozvíjí smysl pro humor a zlost i vztek se objevují méně často. Stále převládající strach z neznámého prostředí nebo z cizích lidí u dětí pomalu ustupuje. (Šimíčková-Čížková a kol., 2008)

Je nutno podotknout, že důležitou roli zde hraje jednotný přístup mateřské školy a rodiny, což úzce souvisí se spoluprací rodiny a školy. (Šmelová, Prášilová a kol., 2018) Dítě se učí rozdělit se o oblíbenou hračku, chápat, co znamená pomoc druhému, ale setkává se i s odměňováním dobrých skutků či potrestáním zla. (Plevová, 2006)

Vývoj sociálních citů můžeme pozorovat ze dvou hledisek, ve vztahu k dospělým a k vrstevníkům. Zpočátku převažují vztahy k dospělým, postupně dítě, ale potřebuje partnera ke hře, kterého nachází mezi vrstevníky. (Plevová, 2006) Dítě se stává členem skupiny, ve které navazuje nové kontakty, hraje si, ale musí dodržovat pravidla a požadavky, které jsou na něj okolím kladeny. Vznikají také první základní projevy kamarádství. (Šmelová, Prášilová a kol., 2018)

2. Hra

„Hra je jedním ze svorníků, které spojují jednotlivá vývojová období lidského života v jeden celek.“ (Matějček in SUCHÁNKOVÁ, 2014, s. 9.)

Život člověka se skládá z nejrůznějších činností, kterými jsou hry, učební činností, činností ve volném čase a práce. V těchto činnostech to vede ke vzájemnému ovlivňování člověka a prostředí. (Suchánková, 2014)

2.1 Vymezení pojmu

Hra je považována za formu činnosti, která se odlišuje od práce i od učení. I přestože se člověk hrou zabývá celý život, tak v předškolním věku má své specifické postavení a řadí se mezi hlavní činnosti. Mezi aspekty hry řadíme: aspekt poznávací emocionální, pohybový, procvičovací, motivační, tvořivostní, fantazijní a terapeutický (Průcha, Walterová, Mareš, 2009)

Je také důležitým prostředek sebeutváření, jelikož při hře dochází i k formování osobnosti. Hra není základním prostředkem k dosažení cíle, její smysl může být i mimo ni. Znaky, kterými se hra projevuje jsou spontánnost, svobodná volba, vnitřní svobody, smysluplnost, zaujetí, samoučelnost, duševní pravidla, nápaditost, přijetí role a nestresující stav. Hra probíhá v určitém prostředí a za určitých podmínek, v určitém čase a také velmi úzce souvisí s učením i s prací člověka. (Suchánková, 2014)

Prostřednictvím hry se dítě nejen učí, ale nabízí mu i zábavu či radost, uspokojuje své touhy, potřeby, sny, fantazii a také se všestranně rozvíjí. Dítě má možnost si osvojit velké množství poznatků, získávat zkušenosti, rozvíjet dovednosti a podnítit svou fantazii a kreativitu. Z uvedeného vyplývá, že hra rozvíjí dítě z tělesné stránky, podněcuje ho v oblasti sociální, podporuje jeho psychickou rovnováhu a je důležitým komunikačním prostředkem. Dítě promítá do své hry svět,

tak jak ho vnímá a jak mu rozumí, své myšlenky, přání, vyjadřuje v ní vnitřní pocity či postoje a také si nahrazuje nenaplněná očekávání. (Suchánková, 2014)

2.2 Typy her

Pro členění her není jednoduché najít jedno ideální kritérium, na kterém by se vytvořila obecná typologie, jelikož mnozí autoři člení hry podle svých kritérií. V praxi je velmi důležité, aby se učitel v různých typologiích orientoval a díky nim chápal, jaké hry u dětí převažují, jaké jsou jejich oblíbené či méně oblíbené, s čím si hrají, jestli se děti zapojují do skupinových her a také, co děti ve hře rozvíjí.

V následujícím odstavci je uvedeno základní členění her, které se využívají v mateřské škole.

Z hlediska míry:

Spontánní hry jsou vnitřně motivované a vycházejí z potřeb a zájmů dětí. Děti si samy volí téma, námět hry, jakým způsobem budou aktivitu provádět, jaké si zvolí hračky, s kým si budou hrát a také jak dlouho.

Navozené hry jsou takové hry, které učitel nabízí dětem a můžeme o nich říct, že jsou motivací ke hře.

Vedené hry jsou takové, do kterých učitel zasahuje svým jednáním. Jedná se o hry, které jsou uskutečňovány pomocí nabídky učitele a měly by mířit k naplnění stanovených vzdělávacích cílů a také docílit očekávaných výstupů u dětí. V praxi se setkáváme s termíny řízená nebo didaktická hra. Didaktická hra je jakákoliv hra, která má vzdělávací cíl. Vedené hry však mohou být i spontánní hry, kdy učitel stanoví pravidla nebo hru obohatí určitým prvkem. (Suchánková, 2014)

Z hlediska organizace:

Toto členění je považováno za nepřesné, ale v praxi je stále využíváno. (Mišurcová, Fišer, Fixl, 1980)

Tvořivé hry představují spontánní hry, ve kterých si dítě samo zvolí námět i průběh celé hry. Mezi tvořivé hry můžeme zařadit hry předmětové-manipulační, které se zaměřují na rozvoj smyslů, manipulací s předměty a poznávání vlastností předmětů. Dále úlohové-námětové, ve kterých dítě napodobuje činnost dospělého člověka, včetně jeho sociálních rolí a dítě v nich odráží své zážitky. Mimo jiné můžeme zařadit i dramatizační-snové (oživování hraček, vlastní představy o postavách) a konstruktivní, kde dítě zachází s předměty a materiálem.

Hry s pravidly navazují na hry tvořivé, avšak pro dítě je velmi důležité dodržování stanovených pravidel a postupů těchto her. Patří zde hry pohybové a didaktické-intelektuální.

Je důležité říci, že existuje řada dalších kritérií třídění her. Například:

- podle věku a vývoje osobnosti (hry kojenců, batolat, předškolních dětí)
- podle místa (exteriérové, interiérové)
- podle druhu (napodobovací, dramatizující, pohybové, sociální, funkční, konstruktivní)
- podle pohlaví (dívčí, chlapecké)
- podle času (krátkodobé, střednědobé, dlouhodobé)
- podle toho, co rozvíjí (smyslové, pohybové, intelektuální)
- podle počtu hráčů (individuální, párové, kolektivní, skupinové) (Opravilová, 2011)

3. Hračka

Každý z nás si pod pojmem hračka představí určitý předmět, který děti používají při hře nebo si vzpomeneme na oblíbenou hračku ze svého dětství. Některé názory na hračku budeme mít stejné, jiné se budou odlišovat. Co tedy můžeme chápat jako hračku? (Suchánková, 2014)

3.1 Vymezení pojmu

3.1.1 Hračka

Podle legislativy můžeme definovat hračku jako *„výrobek navržený nebo určený k hraní dětem mladším 14 let, včetně výrobku navrženého nebo určeného vedle hraní i k dalším účelům“* (Nařízení vlády č. 86/2011 Sb., §2. odst. 1). Chápeme to jako užší vymezení pojmu hračku. (Suchánková, 2014)

„Hračka je vždycky součástí prostředí, ve kterém dítě žije, částí skutečnosti, jež ho obklopuje a kterou poznává, i předmět, jenž pomáhá plně nebo jen částečně uspokojovat jeho potřeby“ (Opravilová, Gebhartová, 2003, s. 384).

Hračky jsou součástí hmotné prostředí a také ovlivňují vývoj a výchovu dítěte. Také patří mezi cenný kulturní statek každé společnosti a každého národa. Hračky představují vztah starší generace k dětem a odráží se v nich způsob života společnosti a její úroveň. (Fixl, Opravilová, 1979)

Lze konstatovat, že v dnešní době se na hračky klade velký význam. Dle současných hledisek mají hračky nejen dávat citové uspokojení nebo radost ale mají zejména plnit několik dalších funkcí. V úvahu se taky bere tvar, barva, zvuk či povrchová úprava hraček. (Fixl, Opravilová, 1979)

Velký význam má hračka v oblasti duševního i tělesného vývoje dítěte. Rozvíjí jeho paměť, fantazii, myšlení, řeč, cvičí jeho smysly, působí na city, pomáhá vytvářet povahu dítěte a také vychovává vůli. Mezi dobré výchovné prostředky patří panenka, míč nebo stavebnice. (Elmanová, 1964)

Hračka posiluje sluch, hmat, zrak a díky tomu dítě poznává různé tvary předmětů (kolečka, válečky, kostky), učí se rozlišovat barvy za pomoci hraček. Také vytváří dítěti vztah k okolnímu světu a může vhodně rozvíjet správný vztah i k jinému dítěti. Vyvolává pocity, které jsou důležitým podnětem činnosti člověka a správná hračka vyvolává u dítěte něžnost, sympatii či lásku. Hračka rozvíjí kladné povahové vlastnosti dítěte. Jestliže dítě vedeme k tomu, aby zacházelo s hračkou šetrně a neobklopujeme ho množstvím hraček, učíme dítě skromnosti. (Elmanová, 1964)

3.1.2 Didaktické pomůcky

Didaktické hračky nebo didaktické pomůcky označujeme ty, které slouží k didaktickým hrám, tedy hrám, které mají daný konkrétní vzdělávací cíl. (Suchánková, 2014)

„Didaktickým materiálem rozumíme jednoduché pomůcky pro nácvik jednoduchých činností, pro manipulaci, rozebírání a skládání, rozlišování barev, tvarů a zvuků, motorických schopností, procvičení smyslů.“ (Svobodová a Jůva, 1996, s. 39)

Tyto pomůcky mají hlavní roli při výchově a jsou zásadní k poznání světa, například pomůcky ke cvičení smyslů, rozvoji řeči, k přípravě na čtení, psaní, počítání, provádění matematických operací ale také příprava na přírodovědu či vlastivědu. Didaktické pomůcky jsou nastaveny tak, aby dítě mělo možnost si samo zkontrolovat správnost řešení, najít a opravit chybu. Dítě objevuje nové poznatky a vztahy, a proto by prostředí mělo mít objevující a podněcující povahu. Místo, které dítě využívá ke své práci má být ohraničené, například stolkem nebo kouskem koberce, aby nebylo rušeno různými předměty, které nejsou důležité ke splnění úkolu. (Zelinková, 1997)

Maria Montessori vytvořila pro jednotlivé vývojové etapy didaktický materiál a cvičení, který by se dal rozdělit do skupin:

1. *praktická cvičení* (náměty, které jsou čerpané z běžného denní života jako je cvičení sebeobsluhy, cvičení zaměřené na jednání s lidmi a cvičení zaměřené na péči o prostředí)
2. *pohybová cvičení* (cvičení čerpající náměty z běžného denního života, cvičení nehybnosti a ticha, chůze po lince nebo gymnastická a rytmická cvičení)
3. *cvičení smyslů prostřednictvím pomůcek* (Marie Montessori vytvořila smyslový materiál pro nácvik tvarů, barev, teploty, hmotnosti a vlastnosti vnějších ploch) (Zelinková,1997)
4. *matematika* (seznámení s čísly od 0 do 10 a také s matematickými pojmy, jako obdélník, čtverec, trojúhelník, krychle a ták dále.) (Šebestová, Švarcová, 1996) (Hainstock, 1999)
5. *kosmická výchova* (získání vědomostí z oborů zeměpis, dějepis, biologie, astronomie, fyzika; seznámení s různými druhy zvířat, s rostlinami, se stromy i keři) (Šebestová, Švarcová, 1996)
6. *řeč* (Marie Montessori považuje řeč za způsob společenských kontaktů a popisuje ji přirozenou a nezbytnou pro člověka. Řeč člení na mluvení (0-3,5 roku), psaní (3,5-4,5 roku) a čtení (4,5-5,5 roku). (Montessori, 2001)

3.2 Klasifikace

3.2.1 Metodika rozdělení

Borecký dělí hračky podle:

- tvaru
- obsahu
- místa vzniku
- doby
- materiálu, ze kterého je vyrobena
- výrobce
- ceny
- pedagogického významu

- estetické hodnoty

Hračky také můžeme diferencovat dle původu:

- umělecké
- lidové
- průmyslové

Je velmi náročné se orientovat v oblasti hraček, jelikož existují široké informační zdroje o hračkách.

3.2.2 Podle věku dítěte

Hračky lze rozdělit dle věku dětí na hračky:

1. kojenců i batolat – do 1. roku dítěte
2. mladšího předškolního věku – od 1. do 3. roku dítěte
3. staršího předškolního věku – od 4. do 6. roku dítěte
4. školního věku – od 7. do 10. roku dítěte
5. dětí nad 10. let (Titěra, 1968)

Ve své práci se zaměřím pouze na rozdělení hraček dětí mladšího a staršího předškolního věku.

Hračky mladšího předškolního věku

V tomto věku děti začínají pozorovat, chápat a zejména napodobovat činnosti dospělých a k tomu potřebují různé druhy hraček. Nejvhodnější jsou ty, které svou proměnlivostí umožňují neustále změny a dítě je svou fantazií i technickou dovedností zvládne. Dětem nepomohou technicky náročné mechanické hračky, kterým nerozumí nebo je odkazují na pomoc dospělých. Do této skupiny řadíme všechny pohyblivé hračky, které jsou jednoduše řešené, skládací kostky, panenky či figurky, jednoduchá zvířátka nebo autíčka. (Titěra, 1968)

Pro děti tohoto období je velmi typická otázka „proč?“ Otázky nám sdělují, jaké má dítě zájmy a také, jak jsou jeho rozumové schopnosti rozvinuty. Na tuto otázku, bychom dítěti měli vždy odpovědět a uspokojit jeho touhu po poznání. Dítě chce porozumět všemu, co vidí, a tak se může stát, že ze zvědavosti zničí hračku, aby zjistil, co je uvnitř. Neměli bychom tedy čekat, až dítě hračku rozbije a zavčas mu vše vysvětlit, proč např. hračka jezdí, otáčí se a vydává zvuk. (Elmanová, 1964)

Hračky staršího předškolního věku

Období staršího předškolního věku je pro dítě nejintenzivnějším doba hraní. V tomto období se dítě již naučilo hrát a poznání okolí je tak bohaté, že pomocí určitých hraček si dovede vytvořit určité prostředí.

Mnoho učitelů se shoduje, že typická hra pro tuto dobu je právě námětová hra. Děti ztvárňují role výpravčího, lékařů doktorů, zemědělců, řidiče aut a nesmíme zapomenout na rodiče. Při těchto hrách si dítě osvojuje chování představované osoby, dělá a říká to, co pracovník určitého zaměstnání. Tímto dítě cvičí svojí vůli, paměť, slovní zásobu a objevují se první znaky zručnosti i dovednosti, a to zejména při hrách se stavebnicí. Tyto činnosti podporují správně zvolené hračky jako jsou např. vlaky, náročnější stavebnice a skládky, vybavení pro kuchyňky, panenky různých velikostí, různé druhy strojů (bagry, traktory, jeřáby), mozaiky nebo sestavovací soubory nábytečku. (Titěra, 1968)

Mišurcová popisuje soubor hraček předškolního dítěte

- panák, medvídek nebo jiné zvířátko z textilu, maňásky, loutkové divadlo
- panenka s vybavením: toaletní souprava, nádobíčko, oblékací souprava, postýlka, pokojíček, kočárek, zdravotnický kufříček a miniaturní panenka s cestovním vybavením
- stavebnice: námětové (města, vesnice), konstruktivní (z umělohmotných tvarů nebo z dřevěných kostek)
- stolní hry: domino, mozaiky, vkládačky, obrázkové karty

- dopravní prostředky: nákladní auto, autojeřáb, skládací vláček či miniaturní autíčka
- pohybové hračky: míč, švihadlo, obruč, kuželky, kroužky k házení, trojkolka, houpací kůň, koloběžka, dětské kolo
- pro sezónní činnosti: sáně, brusle, kolečkové brusle, lyže,
- na rozvoj jemné motoriky: temperové barvy, tužky, modelovací hlína, křídly, tabule, skládačky a vystřihovánky z papíru, navlékací korále a tvary
- nářadí k práci na zahradě: lopata, konvička, hrábě
- hračky na písek: tvořítka, kbelíček, lopatka, vozík na písek
- hračky do vody: nafukovací hračky, zvířátka z umělé hmoty a gumy
- zvukové hračky: triangel, bubínek, píšťalka, trubka (Mišurcová, 1980)

3.2.3 Podle funkce

Sociální funkce

Hra je považována, jako prostředkem pro rozvíjení mezilidských vztahů, a ne jako chování izolovaného subjektu. Dítě má k hračce více pozitivnější vztah, když jeho vztah je kladný i k blízké osobě, od které hračku dítě dostalo. Hračky jsou považovány jako výrobky, které jsou vyrobené společensko-kulturními podmínkami a ovlivňují přístup dětí ke konkrétním hračkám. (Duplinský, 1993)

Estetická funkce

Vznik některých základních estetických kategorií můžeme vidět u dětí předškolního věku. Do těchto kategorií řadíme barvu a tvar. Jestliže nadměrně upravíme či velmi zjednodušíme hračky, tak můžeme očekávat negativní přijetí od dítěte. Setkáváme se, že dítě toleruje hračku z hlediska funkčnosti, ale ztrácí zájem o hračku a odhazuje ji v případě, pokud je rozbita nebo špinavá. (Duplinský, 1993)

Výchovné funkce

Hračka naplňuje výchovný obsah tehdy, pokud u dítěte rozvíjí podnětový nebo cvičný smysl, přináší dítěti radost a uspokojení, vede k duševnímu a tělesnému rozvoji. Dítě ztrácí motivaci ke hře, pokud si nemůže svobodně hrát. Pokud dítě nedostane v pravý čas vhodnou hračku, může dojít k negativnímu poškození jeho vývoje. (Duplinský, 1993)

Hygienická a bezpečnostní funkce

Hračka by měla být bezpečná pro dítě i pro ostatní děti, nesmí mít ostré hroty či hrany, musí být vyrobena z materiálu, který neškodí zdraví, tj. např. protialergický, nesmí uvolňovat barvy při umývání a také by měla lehce umyvatelná a odolná vůči dezinfekci (Duplinský, 1993)

3.2.4 Podle materiálu

Hračky z plastických hmot

Na výrobu hraček se využívají takové plastické hmoty, které mají dobré mechanické či fyzikální vlastnosti, dále je lze lehce tvarovat a jsou cenově a materiálově dostupné. V mnoha případech bylo dřevo či kov nahrazeno plastickými hmotami. Najdeme velké rozdíly mezi jednotlivými plastickými hmotami, a proto je velmi důležité vědět, jak se chová plastická hmota při zpracování či při využívání výrobku.

Mezi hračky vyrobené z plastických hmot můžeme zařadit např. dopravní prostředky (auta, letadla, traktory, bagry), součásti a příslušenství (příslušenství mechanických hraček, karosérie), loutky (panenky, spací loutky, hlavičky k loutkám), sportovní hračky i zbraně (hrací míčky, kola, badminton), společenské hry, stavebnice, figurky a zvířátka, optické hračky, hudební hračky, pracovní pomůcky. (Titěra, 1968)

Hračky ze dřeva

Dřevěné hračky vznikaly v druhé polovině 18. století a zpočátku čerpaly z námětů i tvarů lidové tvorby. Díky barevnému stříkání, dekorování, leštění či lakování, působí přírodní dřevěné hračky ušlechtilostí i vysokým esteticko-pedagogickým účinkem. (Titěra, 1968)

Hračky z kovů

Nabídka kovových hraček je velmi rozsáhlá a proto kov, jako základní materiál zasáhl celý hračkářský průmysl a pro každý druh hračky přinesl specifické výhody. Jeden z hlavních znaků kovových hraček je jejich pohybový systém, který značně ovlivňuje konstrukční a technologické pojetí výrobku. (Titěra, 1968)

Hračky z textilu a kůže

Textilní hračky zahrnují obrovskou škálu různých medvídků, plyšových či sametových zvířátek, oblečky pro loutky a vyšívací soupravy. U dětí jsou tyto hračky velmi oblíbené a poskytují jim více radosti a rozptýlení než u dřevěných zvířátek.

Kůže se v hračkách vyskytuje velmi málo, a proto se využívá spíše na doplňky, jako jsou postroje na houpací koně a zvířátka nebo jako kabelky a soupravičky pro loutky. (Titěra, 1968)

Hračky z papíru

Mezi hračky z papíru můžeme zařadit omalovánky, obrázkové knížky a leporela, vystřihovánky nebo puzzle. Papír je cenově dostupný, avšak jeho nevýhodou je méně odolný materiál vůči opotřebení. Poskytuje dětem prostor např. pro výtvarnou činnost – stříhání, kreslení, vybarvování, vystřihování, skládání. (Titěra, 1968)

Hračky ze skla a keramiky

V hračkářském průmyslu se sklo používá velmi zřídka, např. při výrobě zvířat či očí loutek. Velmi omezeně se vyrábějí skleněné barevné kuličky pro mosaiky, krasohledy nebo návleky. Dnes se již sklo nahrazuje umělými hmotami, které jsou snazší pro zpracování, např. vrtání, řezání, tvarování.

Mezi hlavní keramické hračky patří zejména různé kuchyňské nádobíčko a jídelní soupravy. Z porcelánu se dříve vyráběly hlavičky k loutkám i loutky samotné, avšak s postupem času byl porcelán také nahrazen umělými hmotami. (Titěra, 1968)

3.3 Výběr vhodné hračky

Je důležité si uvědomit, že v dnešní době je obrovská nabídka hraček a není vůbec jednoduché se v ní zorientovat. Z velké míry je dětský svět ovlivňován komercí, a to zejména televizními reklamami, které působí na dětského spotřebitele. Prezентují hračky, které jsou „jedinečné“, „neodolatelné“ a „každé dítě je musí mít“. Důležitou roli zde hrají rodiče i učitelé, kteří by měli věnovat velkou pozornost výběru hračky a zajistit tak dětem dostatečný výběr různých hraček s možností si mezi nimi volit. Hračku bychom měli vybírat na základě znalosti dětí, aby odpovídala aktuálním možnostem, schopnostem, zájmům a měla by být přiměřena věku dítěte. (Opravilová 2016, Suchánková 2014)

Při výběru hračky musíme brát v úvahu její etické a citové hodnoty, vyhýbat se nebezpečným, ošklivým a hloupým hračkám. Dítě by si mělo hračku vybírat i samo, je třeba jeho rozhodnutí respektovat. (Opravilová, 2016)

3.3.1 Kritéria pro výběr hračky

Opravilová uvádí hlediska podle kterých je posuzována kvalita hraček:

- Věk dítěte, pro které je hračka dána. Důležitý je nejen kalendářní věk, ale i věk vzhledem k individuálnímu vývoji.

- Užití dětské fantazie a také míra příležitosti využít vlastní představivost. Nadměrně dokonalé hračky zabraňují uplatnit fantazii.
- Proměnlivost a četnost herních možností. Pokud má hračka více možností, tím je podnětnější a zajímavější
- Srozumitelnost je vyjádřena mírou stylizace, celkovým působením a svým tvarem. Zvýrazněné podstatné znaky i přiměřená velikost hračky působí na dítě srozumitelně
- Velikost hračky souvisí zejména s věkovou přiměřeností. Čím je menší dítě, tím by měla mít hračka větší konstruktivní prvky.
- Vhodnost materiálu. Materiál může být ze dřeva, z textilu, z papíru, z kovu, z plastu nebo z přírodních materiálu. Důležité však je, aby byl zdravotně nezávadný a odpovídal charakteru i funkci hračky.
- Barva a tvar patří k nejdůležitějším znakům. Předpokládá se určitý vztah mezi percepcí barvy a tvaru. U menších dětí se preferují tvarově jednoduché hračky, postupem lze přijmout i složitější formy zpracování. Není potvrzeno, že děti preferují jasné, syté barvy, a proto jsou optimální světlé hnědé a neutrální odstíny.
- Pevnost a trvanlivost. Je nutné brát v úvahu déletrvající vztah mezi dítětem a hračkou, jako je například panenka či medvídek. V konstrukci hraček je nutné brát ohled na to, jestli je hračka určena pro jednotlivce nebo ke skupinovému využití v mateřské škole.
- Konstrukce a mechanika. U technických hraček je důležité, aby dítě správně pochopilo princip pohybu, který však musí být jednoduchý.
- Bezpečnost hračky obsahuje chemické složení materiálů a barev, hygienicko-zdravotní aspekty, velikosti a pevnost konstrukčních prvků. Hračky by proto měly být netoxické, odolné vůči slinám a potu, nehořlavé, omyvatelné, antialergické, nesmí dojít k poranění či udušení. (Opravilová, 2016)

3.3.2 Požadavky na hračky

Každá hračka, která je zařazena na trh Evropské unie, musí splnit technické požadavky a požadavky na bezpečnost hraček. Z uvedeného vyplývá, že hračky musí splňovat určité požadavky, které se týkají mechanických, elektrických, fyzikálních, chemických vlastností, nehořlavosti, hygieny a radioaktivity. Také by měly být mechanicky pevné a odolné. Hračky nesmí obsahovat určité alergenní vonné látky a nesmějí mít škodlivé účinky na lidské zdraví. Nesmí představovat jakékoliv riziko poškození sluchu, udušení či uškrcení a musí být vyrobeny tak, aby při používání nedocházelo k infekcím, onemocněním nebo jiným nákazám. (Suchánková, 2014)

4. Shrnutí teoretické části

V první kapitole teoretické části bakalářské práce jsem zabývala vymezením pojmů předškolního vzdělávání a jeho účastníci. V následujících kapitolách jsem vysvětlila hru a její význam a zejména hračku, její přínos a také správný výběr hračky.

Hra je důležitým prostředkem v životě dítěte. Díky ní dítě uspokojuje své potřeby, touhy, sny a rozvíjí svou fantazii. Je to nenásilná forma učení, ale mimo jiné dítěti umožňuje projevit své pocity, jako je radost, štěstí, smutek. Měli bychom dítěti dopřát dostatek hry, ať už si hraje samostatně či s jinými dětmi. Pro učitele je důležité, aby se orientoval v typologii her a díky ní věděl, jaké hry mají děti nejraději nebo které hry se dětem naopak nelíbí. Dále musí učitel vědět, co daná hra rozvíjí. Hry můžeme rozdělit na hry spontánní, navozené či vedené (Suchánková, 2014) ale také i na hry tvořivé nebo hry s pravidly (Opravilová, 2011).

Ke hře neodmyslitelně patří i hračka, která je pro dítě vše, co se mu líbí, to, co je mu nejbližší i to s čím si hraje. Dítě si pomocí ní rozvíjí paměť, fantazii, myšlení, řeč, mimo jiné u něj posiluje hmat, zrak, sluch, učí se rozlišovat barvy nebo různé tvary předmětů. (Elmanová, 1964) S hračkou souvisí i didaktické pomůcky, které mají hlavní roli při poznávání světa, cvičení smyslů, rozvoji řeči, k přípravě na čtení, psaní, počítání či k provádění matematických operací. (Zelinková, 1997) Hračky dělíme podle věku, funkce nebo také podle materiálu.

Důležitým úkolem učitele v mateřské škole je, aby pečlivě zvážil výběr hračky a dětem předkládal takové hračky, které odpovídají jejich věku, schopnostem a zájmům. Pokud je hračka správně vybraná, stává se pro dítě motivací, aby ve hře setrvalo.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

5. Výzkumné šetření

Druhá část bakalářské práce je věnována výzkumnému šetření, který spočívá v rozboru dotazníku, jejichž prostřednictvím byly zjišťovány názory učitelů, jestli vnímají změny hraček za dobu jejich praxe, o volbě kritérií při výběru a nákupu hraček.

5.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření je zjistit, jaké kritéria učitelé preferují při výběru hračky do mateřské školy a jak chápou význam didaktických pomůcek v životě předškolního dítěte. Výzkumné šetření by dále mělo odpovědět na tyto dílčí cíle:

- zjistit, jaká kritéria preferují učitelé při výběru a nákupu hraček do svých tříd
- ověřit, jestli s rostoucí délkou praxe vnímají učitelé změny u hraček (kvalita, propracovanost)
- ověřit, jak učitelé vnímají důležitost didaktických pomůcek v životě předškolního dítěte

5.2 Výzkumná otázka

Před vytvořením dotazníku pro učitele mateřských škol byly zformulovány výzkumné otázky:

1. Jaké jsou pro učitele důležité aspekty pro výběr hraček při jejich nákupu?
2. Zaznamenali učitelé změny u hraček za dobu jejich působení v mateřské škole?
3. Chápou učitelé v mateřských školách princip didaktické pomůcky v životě dítěte předškolního věku?

5.2.1 Výběr výzkumného vzorku

Během měsíce březen 2019 byli záměrně osloveni učitelé ze sedmi mateřských škol v okrese Jeseník v Olomouckém kraji s žádostí o vyplnění při výzkumném šetření pro bakalářskou práci. Byl zvolen záměrný výběr respondentů, tedy učitelé ve vybraných mateřských školách v okrese Jeseník. Tato cílová skupina byla oslovena především při osobním setkání v mateřské škole, kde jim také byl také předán dotazník v papírové formě, ale i elektronickou formou.

Ve zkoumaném vzorku byly zastoupeny mateřské školy nacházející se v menších obcích ale i ve městech v okrese Jeseník. Vybráni byli všichni učitelé působící ve dvou mateřských školách ve městě Zlaté Hory, dále učitelé z mateřské školy v obcích Mikulovice, Vidnava, Písečná, Javorník a v obci Bernartice. Všechny uvedené mateřské školy jsou zpravidla dvoutřídní až na MŠ v Bernarticích, která je jednotřídní.

5.3 Výzkumná metoda

V empirické části bylo využito zcela anonymní dotazníkové šetření. Při výzkumném šetření byla použita kvantitativní metoda. Dotazník byl sestaven v kombinované formě, ve které byly použity otevřené, uzavřené i polouzavřené otázky a zahrnuje 16 položek. Šetření proběhlo v mateřských školách v okrese Jeseník. Celkový počet dotazovaných činil 29.

Po úvodním oslovení respondenta, kde byl stručně vysvětlen účel výzkumného šetření, následovaly identifikační otázky (pohlaví, věk, délka praxe, počet dětí ve třídě). V další části dotazníku figurují otázky zaměřené na sledovaný problém. U každé otázky byly v závorce uvedeny pokyny, jak ji vyplnit. Závěrečná část obsahuje poděkování za vyplnění a prostor pro případné poznámky. Úplná verze dotazníku je umístěna v příloze číslo 1.

5.3.1 Metoda vyhodnocení

Po základní revizi dat a vyřazení neúplných či nesprávných vyplněných dotazníku proběhlo zpracování. Veškeré získané informace byly vyhodnoceny pomocí tabulek a grafického znázornění.

5.4 Prezentace výsledků

Dotazník zahrnoval následující údaje, které jsou slovně okomentovány a vyhodnoceny

Struktura zkoumaného vzorku respondentů

Výzkumného šetření se zúčastnilo 29 respondentů ženského pohlaví a různého věku. Toto složení bylo jasné, neboť v mateřských školách pracují převážně ženy.

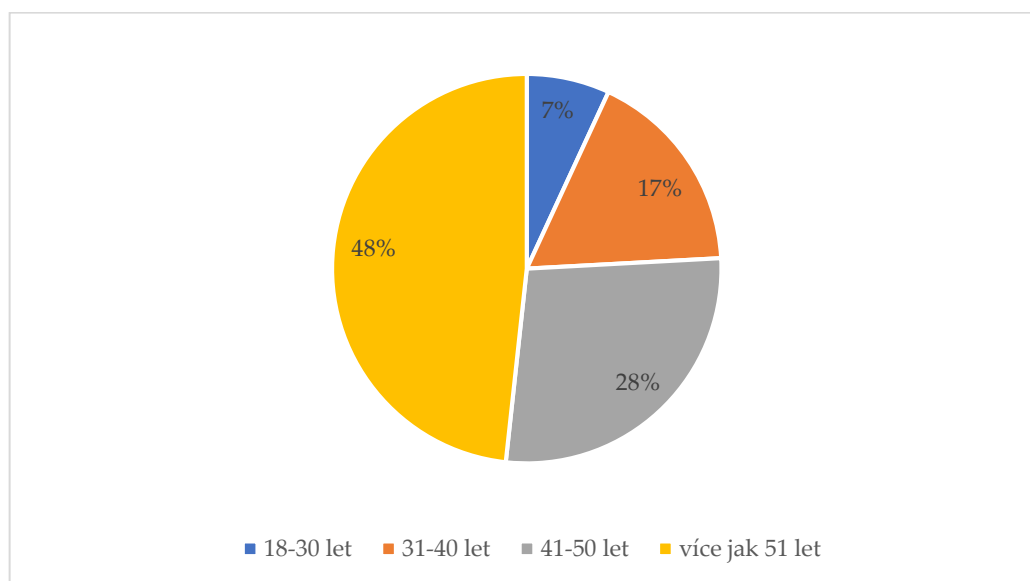
Tab. 1. Složení respondentů podle pohlaví.

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ženy	29	100
Muži	0	0
Celkem	29	100

Tab. 2 Složení respondentů podle věku.

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
18-30 let	2	7
31-40 let	5	17
41-50 let	8	28
více jak 51 let	14	48
Celkem	29	100

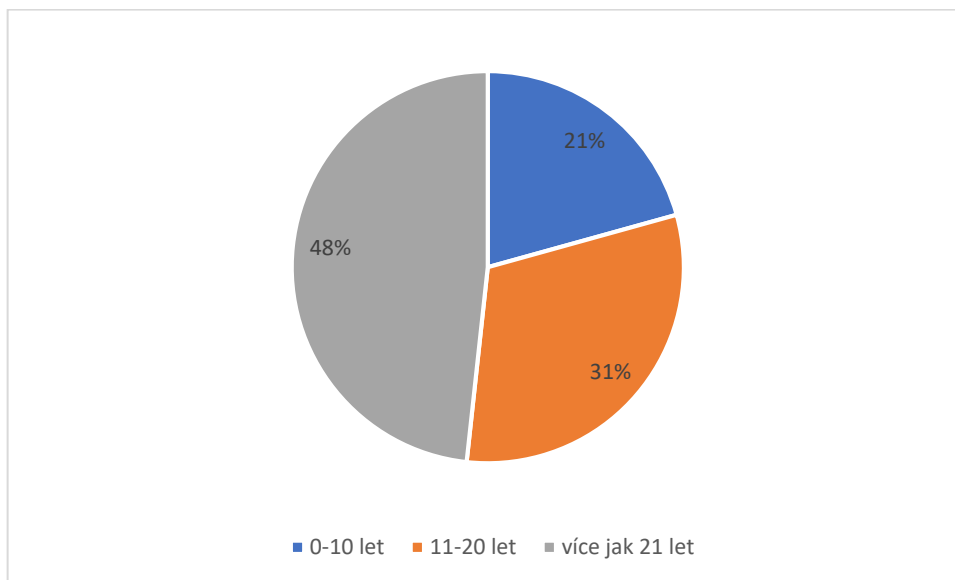
Graf č. 1 Věk respondentů.

Tab. 3 Délka praxe v mateřské škole.

Délka praxe v MŠ	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
0-10 let	6	21
11-20 let	9	31
více jak 21 let	14	48
Celkem	29	100

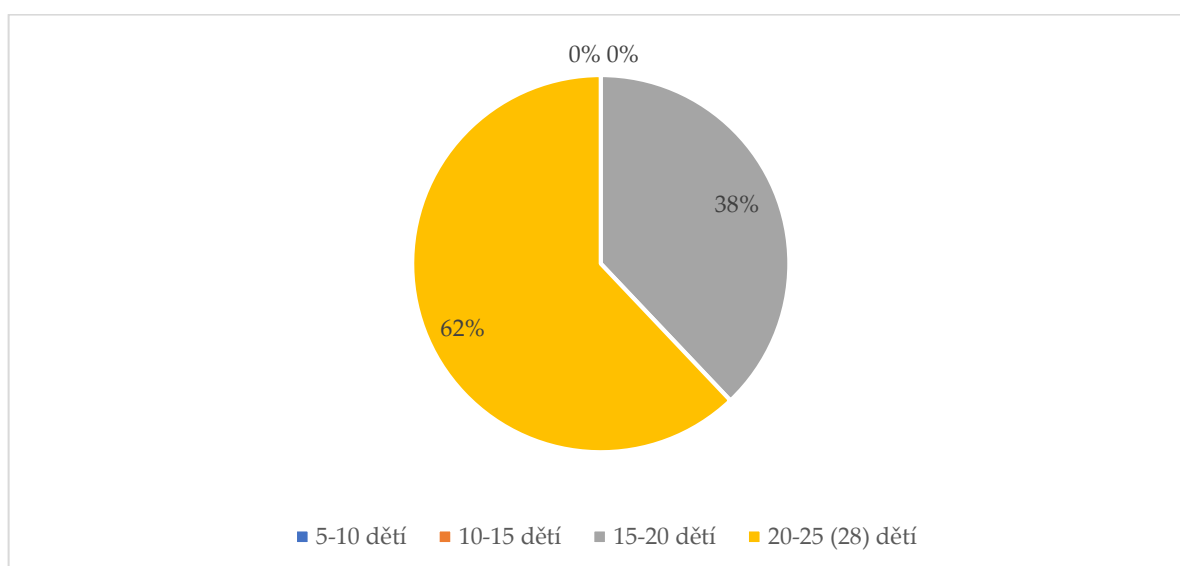
Graf č. 2 Délka praxe v mateřské škole.

Tab. 4 Počet dětí ve třídě.

Počet dětí ve třídě	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
5-10 dětí	0	0
10-15 dětí	0	0
15-20 dětí	11	38
20-25 (28) dětí	18	62
Celkem	29	100

Graf č. 3 Počet dětí ve třídě.

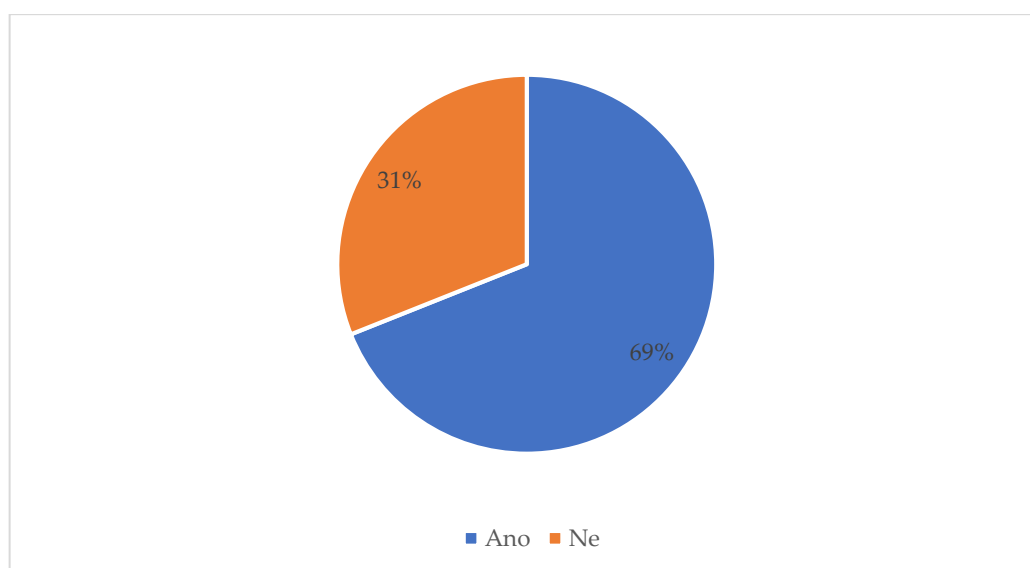

Položka č. 1: Zaznamenal/a jste změny hraček od doby, kdy jste začal/a pracovat v MŠ?

Tab. 5 Změny hraček.

Změny hraček	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	20	69
Ne	9	31
Celkem	29	100

Graf č. 4 Změny hraček.

Komentář:

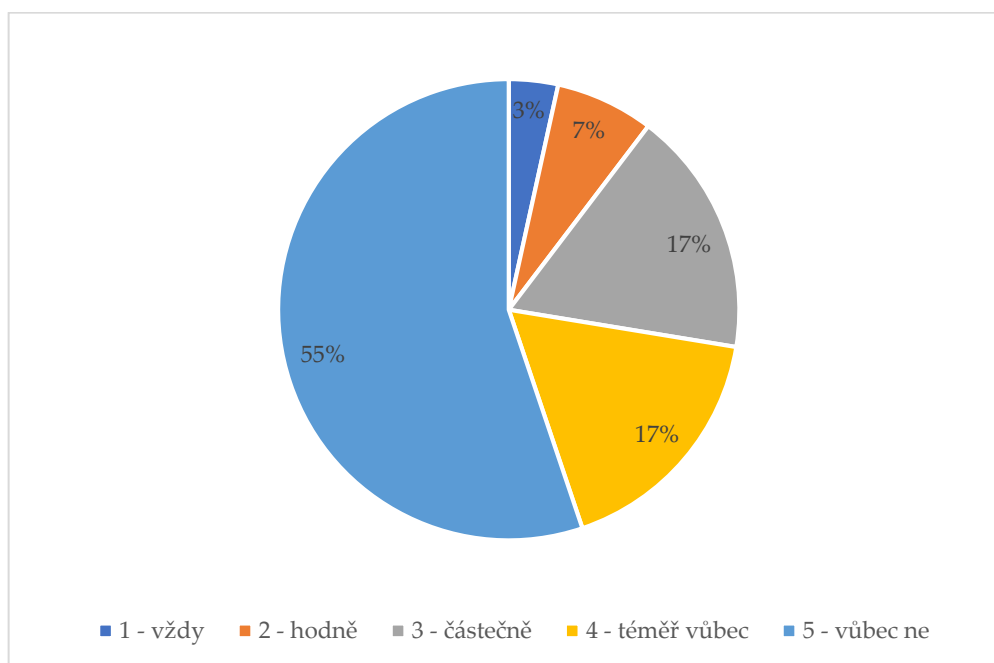
Z devětadvaceti dotazovaných učitelů se dvacet shodlo, že od doby, kdy začali pracovat v mateřské škole se dětské hračky změnilly. Změny vnímají zejména v jejich kvalitě, propracovanosti a také funkčnosti. Zmiňují však i fakt, že v dnešní době je obrovský výběr hraček a trh nabízí didaktické pomůcky, které nutí děti přemýšlet, rozvíjí jejich tvořivost, fantazii a dají se využívat mnohostranně.

Položka č. 2: Podle čeho si vybíráte hračky do své třídy?

Tab. 6 Kritérium podle reklamy.

Podle reklamy	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1 - vždy	1	3
2 - hodně	2	7
3 - částečně	5	17
4 - téměř vůbec	5	17
5 - vůbec ne	16	55
Celkem	29	100

Graf č. 5 Kritérium podle reklamy.

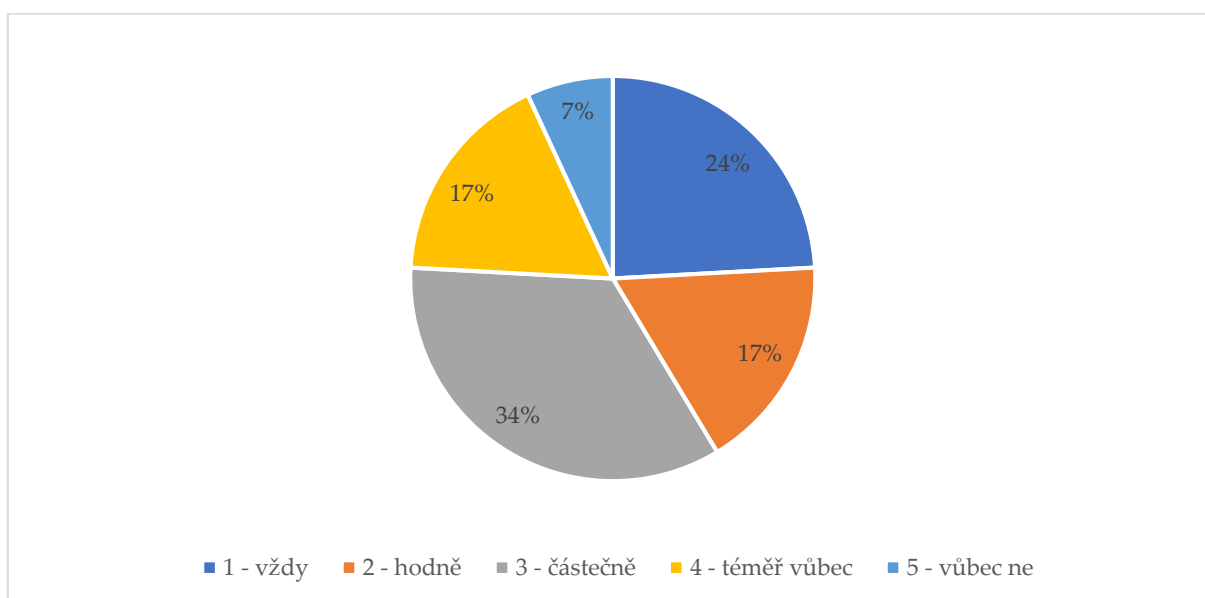
Komentář:

Z výsledků vyplývá, že kritérium podle reklamy pro dotazované učitele není vůbec podstatné a většina z nich si hračky do třídy nevybírání podle ní (21). Avšak tři učitelé uvedli, že reklamu často využívají jako jedno z kritérií pro nákup hraček.

Tab. 7 Kritérium podle ceny.

Podle ceny	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1 - vždy	7	24
2 - hodně	5	17
3 - částečně	10	34
4 - téměř vůbec	5	17
5 - vůbec ne	2	7
Celkem	29	100

Graf č. 6 Kritérium podle ceny.

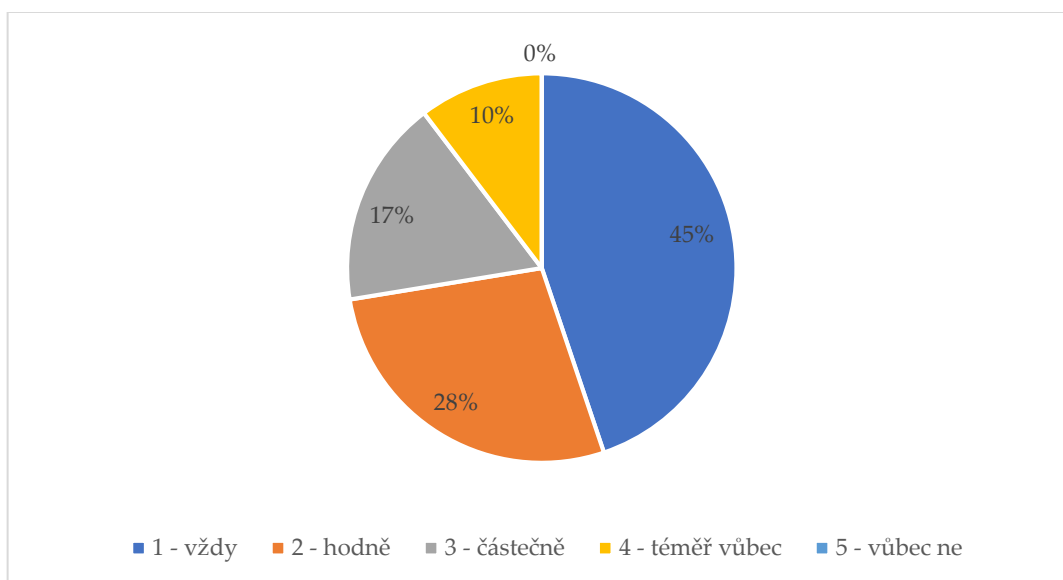
Komentář:

Cena je kritérium, podle které se většina dotazovaných učitelů řídí. Vše záleží na tom, jaký má daná mateřská škola finanční rozpočet. Pro minimum dotazovaných učitelů není cena směrodatná.

Tab. 8 Kritérium podle materiálu.

Podle materiálu	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1 - vždy	13	45
2 - hodně	8	28
3 - částečně	5	17
4 - téměř vůbec	3	10
5 - vůbec ne	0	0
Celkem	29	100

Graf č. 7 Kritérium podle materiálu.

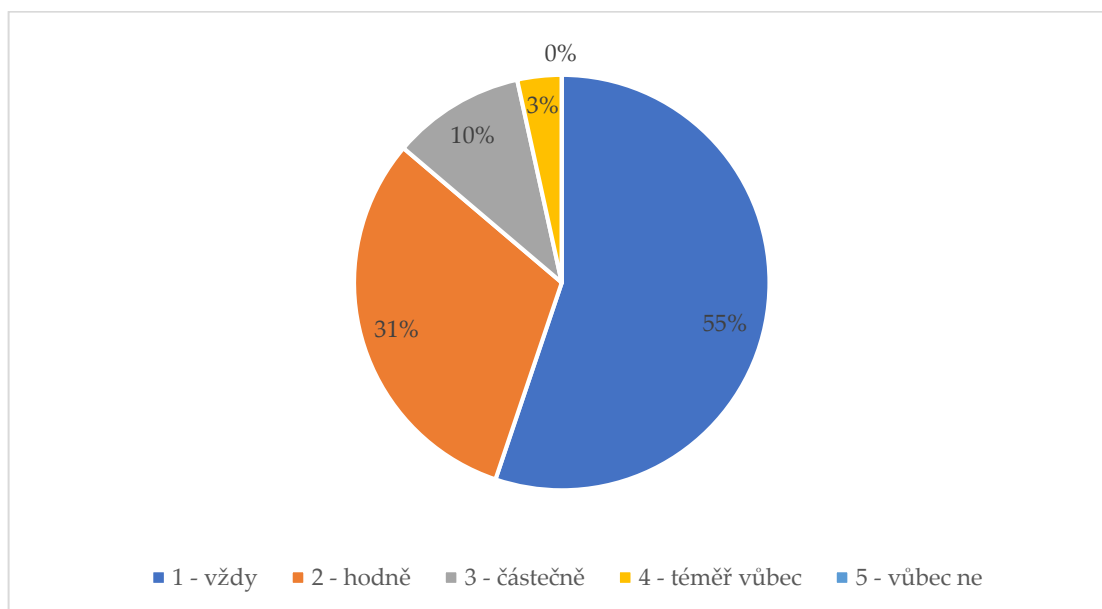
Komentář:

Většina respondentů se shodla, že materiál je velmi důležitým kritériem pro výběr hračky. Hračka by měla být dětem na dotek příjemná a hlavně bezpečná.

Tab. 9 Kritérium podle věku dítěte.

Podle věku dítěte	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1 - vždy	16	55
2 - hodně	9	31
3 - částečně	3	10
4 - téměř vůbec	1	3
5 - vůbec ne	0	0
Celkem	29	100

Graf č. 8 Kritérium podle věku dítěte.

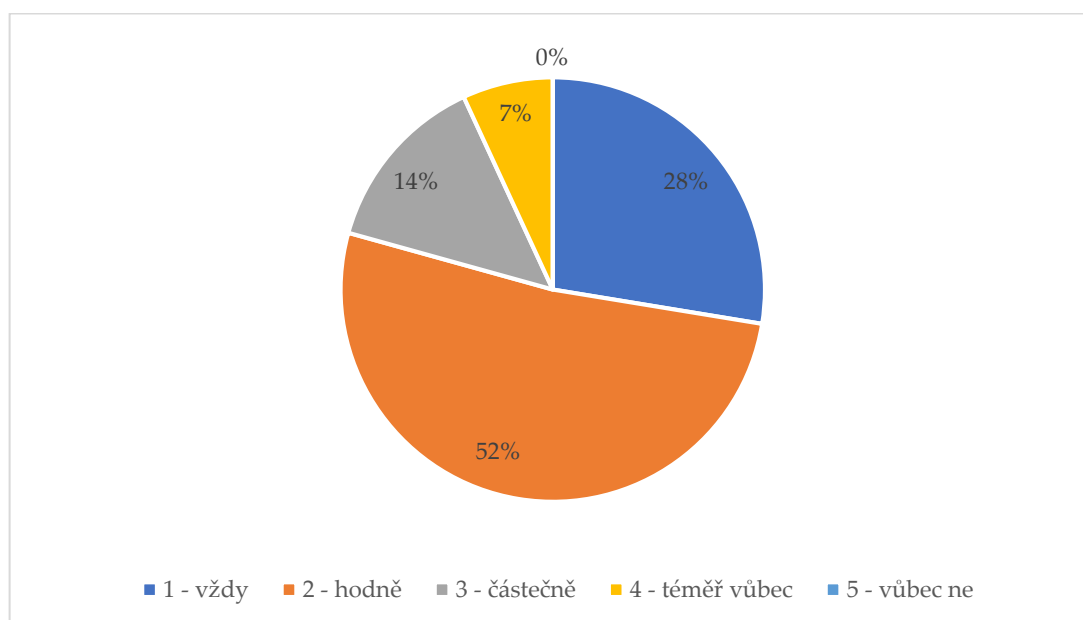
Komentář:

Výběr hračky podle věku dítěte je velmi důležitý aspekt, většina dotazovaných uvedla, že toto kritérium je jedno z nejdůležitějších. Správně vybraná hračka dítě posiluje a motivuje. Pokud bychom dítěti předložili hračku určenou pro starší věkovou skupinu mohlo by dojít k narušení hry, tedy ke ztrátě stimulace, dítě se pak začne nudit.

Tab. 10 Kritérium podle zálib dětí.

Podle zálib dětí	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1 - vždy	8	28
2 - hodně	15	52
3 - částečně	4	14
4 - téměř vůbec	2	7
5 - vůbec ne	0	0
Celkem	29	100

Graf č. 9 Kritérium podle zálib dětí.

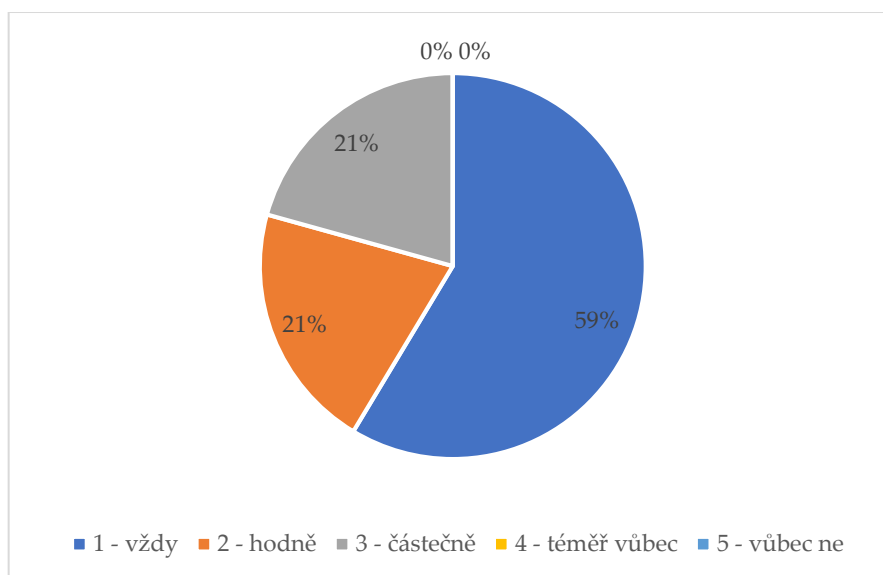
Komentář:

Dotazovaní učitelé se shodli, že dětem předkládají hračky převážně podle jejich zájmu. Je tedy důležité, aby učitel znal zájmy dětí ve své třídě a následně jim poskytoval takové hračky, které zaujmou jejich pozornost.

Tab. 11 Kritérium podle toho, co hračka rozvíjí.

Podle toho, co hračka rozvíjí	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1 - vždy	17	59
2 - hodně	6	21
3 - částečně	6	21
4 - téměř vůbec	0	0
5 - vůbec ne	0	0
Celkem	29	100

Graf č. 10 Kritérium podle toho, co hračka rozvíjí.

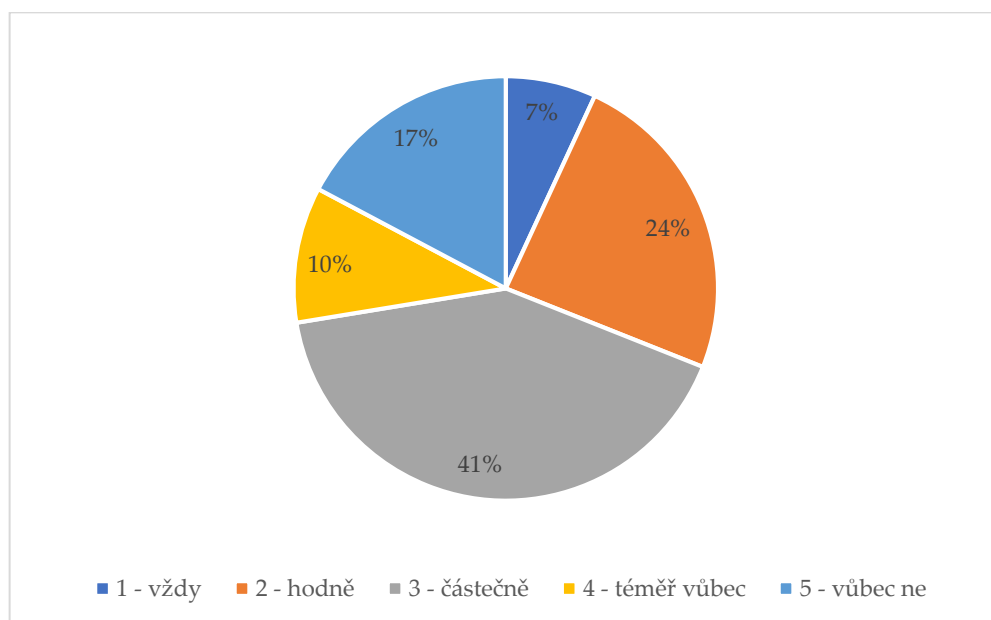
Komentář:

V této otázce se všichni respondenti shodli, že rozvoj je pro dítě důležitý, a proto na výběr hračky podle rozvoje kladou velký důraz. Žádný z respondentů se nevyjádřil v této otázce negativně.

Tab. 12 Podle toho, co se líbí Vám.

Podle toho, co se Vám líbí	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1 - vždy	2	7
2 - hodně	7	24
3 - částečně	12	41
4 - téměř vůbec	3	10
5 - vůbec ne	5	17
Celkem	29	100

Graf č. 11 Podle toho, co se líbí Vám.

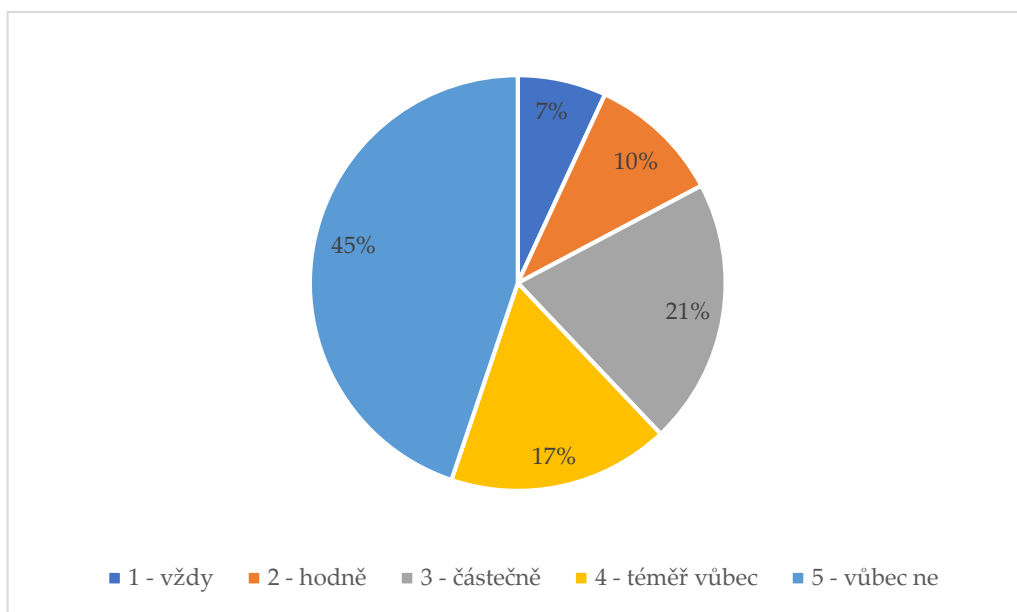
Komentář:

Více než polovina respondentů odpověděla, že hračku vybírají i podle toho, jestli se jim líbí. Pro zbytek dotazovaných toto kritériem není podstatné.

Tab. 13 Podle doporučení kolegyně.

Podle doporučení kolegyně	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1 - vždy	2	7
2 - hodně	3	10
3 - částečně	6	21
4 - téměř vůbec	5	17
5 - vůbec ne	13	45
Celkem	29	100

Graf. č. 12 Podle doporučení kolegyně.

Komentář:

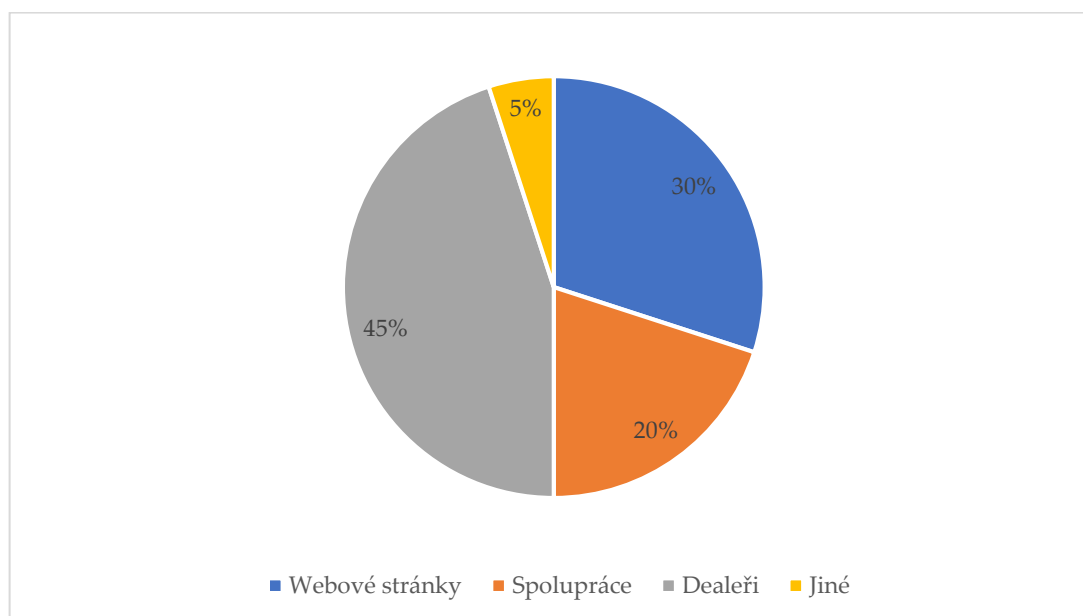
Kritérium podle doporučení kolegyně nerozhoduje o výběru hračky. Většinou jde spíše o inspiraci, které hračky zaujaly děti v její třídě a které se osvědčily.

Položka č. 3: Jakým způsobem získáváte nové hračky?

Tab. 14 Způsob získávání hraček.

Způsob získávání hraček	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Webové stránky	12	30
Spolupráce	8	20
Dealeři	18	45
Jiné	2	5
Celkem	40	100

Graf č. 13 Způsob získávání hraček.

Komentář:

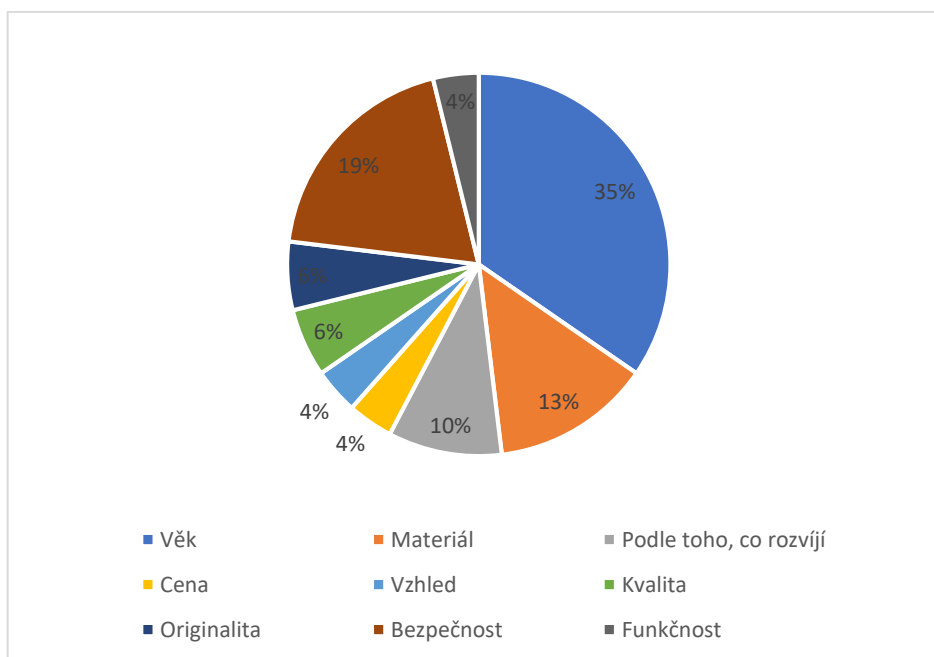
Při rozhodování o způsobu nákupu nových hraček volí učitelé nejčastěji dealery (18), kteří dojíždí do mateřských škol a nabízí jim nejrůznější hračky a pomůcky ale také i webové stránky (12), které nabízí širokou škálu hraček. Méně však využívají spolupráce (8) a katalogy (2).

Položka č. 4: Podle jakých kritérií volíte při nákupu hračky?

Tab. 15: Kritéria pro nákup hraček.

Kritéria pro nákup hraček	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Věk	18	35
Materiál	7	13
Podle toho, co rozvíjí	5	10
Cena	2	4
Vzhled	2	4
Kvalita	3	6
Originalita	3	6
Bezpečnost	10	19
Funkčnost	2	4
Celkem	52	100

Graf č. 14: Kritéria pro nákup hraček.

Komentář:

Na tuto otázku respondenti odpovídali různorodě. Při rozhodování o tom, podle jakých kritérií se budou řídit při nákupu hraček, odpovídali učitelé nejčastěji, že primárním kritériem je to, aby hračka odpovídala věku dítěte (18), aby byla

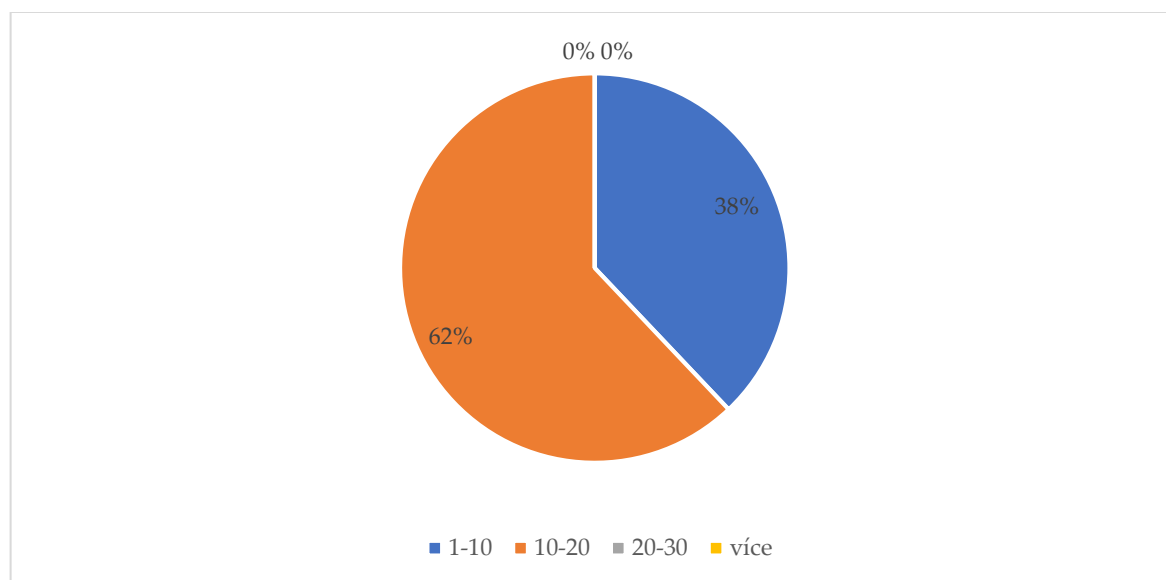
bezpečná (10), také záleží na tom, z jakého materiálu je vyrobena (7) a co daná hračka rozvíjí (5). Pro jiné dotazované učitele je důležité kritérium cena hračky (2), její vzhled (2), kvalita (3) nebo originalita (3). Tudíž můžeme říci, že pro každého učitele je to nejlepším kritériem něco jiného.

Položka č. 5: Kolik nových hraček či didaktických pomůcek zhruba nakoupíte za 1 rok do Vaší MŠ?

Tab. 16: Počet nakoupených hraček za rok.

Počet nakoupených hraček za rok	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1-10	11	38
10-20	18	62
20-30	0	0
více	0	0
Celkem	29	100

Graf č. 15: Počet nakoupených hraček za rok.

Komentář

Počet zakoupených hraček do mateřské školy často závisí na finančním rozpočtu. Nákup hraček či didaktických pomůcek se průměrně pohybuje okolo 10-20 (18) hraček za jeden rok. Toto tvrzení mě překvapilo, neboť jsem si myslela, že počet

zakoupených hraček v rámci jednoho roku je daleko menší. Jedenáct učitelů uvedlo, že do své mateřské školy nakupují 1-10 hraček za jeden rok. Většina dotazovaných se shodla, že nejvíce hraček obstarávají v období Vánoc.

Položka č. 6: Jaký význam má podle Vás funkce hračky podle důležitosti?

Tab. 17: Pořadí funkce didaktických pomůcek podle důležitosti.

Pořadí funkce didaktických pomůcek podle důležitosti	Funkce didaktických pomůcek	Průměrná známka
1 - nejvíce	Výchovně vzdělávací	1,5
2 -	Hygienické	2,4
3 -	Bezpečnostní	2,6
4 - nejméně	Estetické	3

Komentář:

Z těchto hodnot vyplývá, že největší význam při výběru didaktických pomůcek má u dotazovaných učitelů funkce výchovně vzdělávací. Funkce hygienická a bezpečnostní má podobnou průměrnou známku a je možné, že při větším počtu dotazovaných respondentů by se jejich pořadí proměnilo. Ovšem je stále důležité, aby hračka svým tvarem i materiálem byla vhodná na různé situace, při nichž je dětmi využívána a také aby byla bezpečná a děti se o ni nemohly snadno zranit. Nejmenší význam má podle dotazovaných funkce estetická, i přestože je někdy důležitý vzhled hračky, tak primárním cílem je rozvíjet schopnosti u dětí.

Položka č. 7: Jaký materiál preferujete u didaktických pomůcek?

Tab. 18: Pořadí materiálu podle preference u didaktických pomůcek.

Pořadí materiálu podle preference u didaktických pomůcek	Materiál didaktických pomůcek	Průměrná známka
1 - nejvíce	Dřevo	1,4
2 -	Textil	3
3 -	Plast	3,1
4 -	Papír	3,5
5 - nejméně	Kov	4,3

Komentář:

Pokud mají učitelé možnost si zvolit materiál u didaktických pomůcek, volí nejčastěji dřevo. Hračky ze dřeva (dřevěné skládky) jsou pro děti mnohem přitažlivější než například z plastu nebo papíru. Je to také materiál, který je odolný a velmi funkční. Výběr nejpreferovanějšího materiálu mě nepřekvapil, neboť i mně samotné, jako dítěti se líbily hračky ze dřeva, a to zejména dřevěné kostky. Materiály jako je textil, plast a papír měly velmi podobné hodnocení od dotazovaných učitelů a je velmi pravděpodobné, že s větším počtem dotazovaných by se jejich pořadí změnilo. I přesto jsou tyto materiály hojně využívány v mateřské škole při různých činnostech. Nejméně si však učitelé volí hračky z kovu.

Položka č. 8: Myslíte si, že je didaktická pomůcka pro dítě předškolní věku důležitá? Proč?

Komentář:

Všichni respondenti se shodli, že didaktická pomůcka je důležitá v životě předškolního dítěte. Většina odpovědí zněla: „je důležitá pro celkový rozvoj dítěte – po stránce smyslové, pro rozvoj motoriky a estetického vnímání.“ (16). Pět respondentek uvedlo: „že didaktická pomůcka je důležitá v oblasti rozvoje jemné a hrubé motoriky, ale také i v rozvoji řeči a vnímání dítěte.“ Dále byly uváděny různé odpovědi, že didaktické

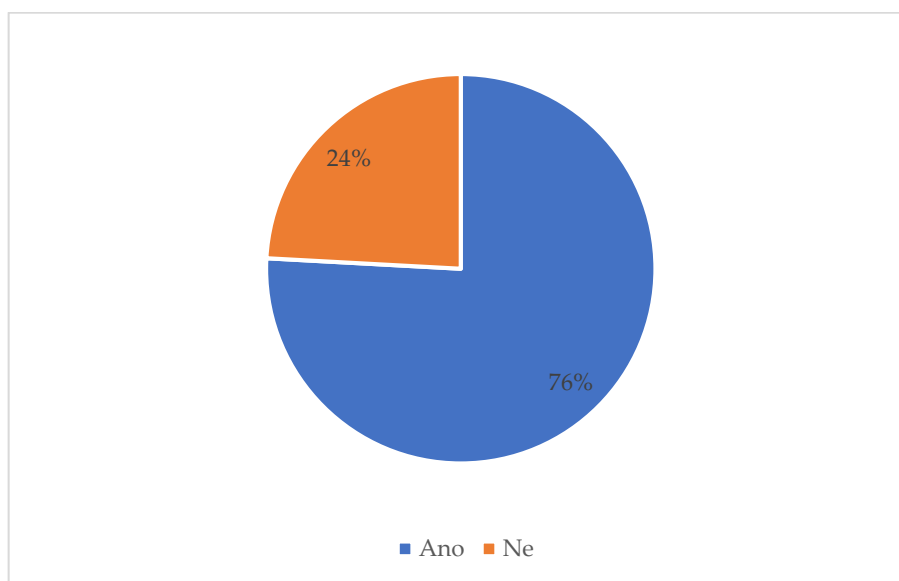
pomůcky jsou důležité pro rozvoj osobnosti, ovlivňují fyzický i duševní rozvoj dětí, podporují rozvoj slovní zásoby a vyjadřovací schopnosti, rozvíjí postřeh i paměť, připravují na vstup do školy, jsou nezbytnou součástí procesu poznávání a učení, rozvíjí fantazii dětí, učí je rozlišovat tvary, barvy, čísla, písmena a mimo jiné pozitivně působí na vývoj dětí.

Položka č. 9: Jste spokojen/á s vybaveností a s množstvím didaktických pomůcek ve Vaší třídě? A proč?

Tab. 19: Spokojenost s vybavením pomůcek.

Spokojenost s vybavením pomůcek	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	22	76
Ne	7	24
Celkem	29	100

Graf č. 16: Spokojenost s vybavením pomůcek.

Komentář:

Dvaadvacet respondentů se shodlo, že s vybaveností hraček u nich ve třídě jsou velmi spokojeni, jelikož mají hračky, které jsou kvalitní, funkční, různorodé, motivují děti k přemýšlení a jejich nabídka je dostatečně široká. Zatímco sedm

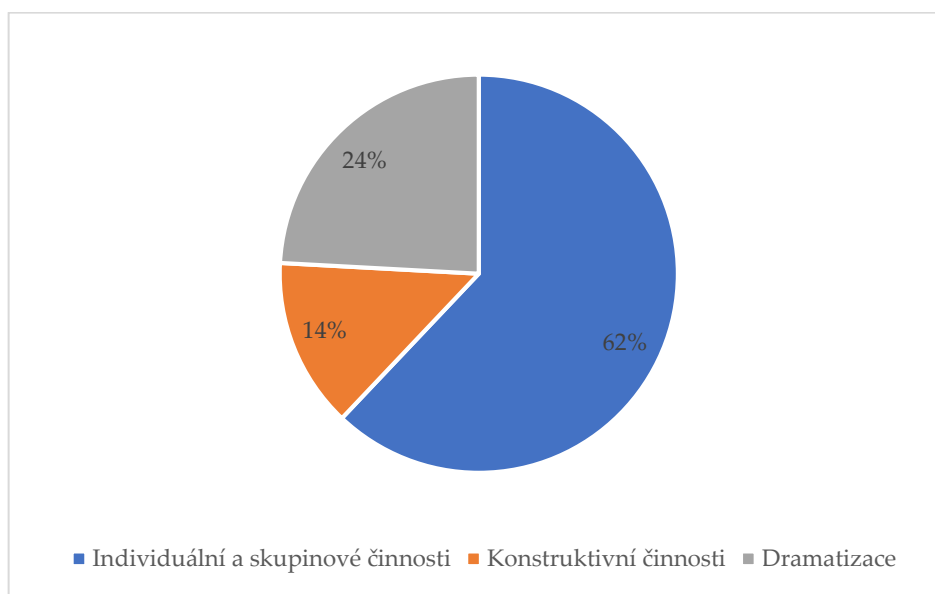
respondentů uvedlo, že spokojeni nejsou a důvodem je, že mají nedostatečnou nabídku hraček a byli by rádi, kdyby měli větší výběr hraček.

Položka č. 10: Při jakých edukačních činnostech využíváte didaktické pomůcky?

Tab. 20: Využití didaktické pomůcky v edukačních činnostech.

Využití didaktické pomůcky	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Individuální a skupinové činnosti	18	62
Konstruktivní činnosti	4	14
Dramatizace	7	24
Celkem	29	100

Graf č. 17: Využití didaktické pomůcky v edukačních činnostech.

Komentář:

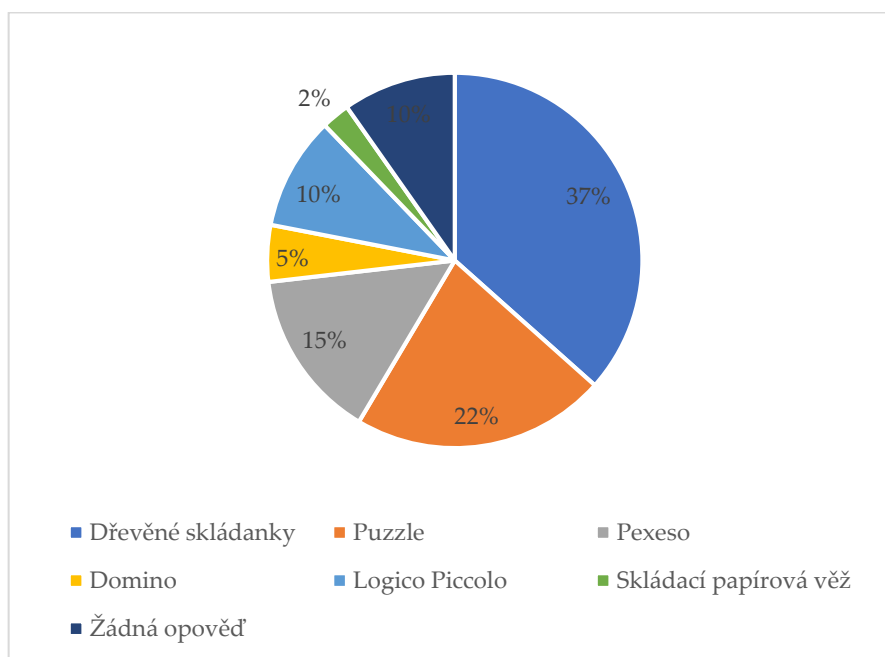
Nejčastější uváděnou odpovědí bylo, že učitelé využívají didaktické pomůcky v individuálních a skupinových činnostech v rámci celého dne (18). Individuální činnosti lze realizovat ráno, při pobytu venku nebo v odpoledních činnostech, kdy se učitel věnuje záměrně jednomu dítěti. Dále tyto hračky používají v rámci konstruktivních činností (4) nebo při dramatizaci (7).

Položka č. 11: Kterou didaktickou pomůcku využíváte nejčastěji?

Tab. 21: Nejčastěji využívané didaktické pomůcky.

Nejčastěji využívané did. pomůcky	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Dřevěné skládanky	15	37
Puzzle	9	22
Pexeso	6	15
Domino	2	5
Logico Piccolo	4	10
Skládací papírová věž	1	2
Žádná opověď	4	10
Celkem	41	100

Graf č. 18: Nejčastěji využívané didaktické pomůcky.

Komentář:

Dotazovaní učitelé nejvíce využívají v edukačním procesu různé dřevěné skládanky (15), například lidské tělo, den a noc nebo dřevěnou botu na nácvik zavazování tkaniček. Tyto dřevěné pomůcky se řadí mezi kreativní hračky a děti se pomocí nich učí rozeznávat tvary, barvy, velikosti, nutí děti logicky přemýšlet

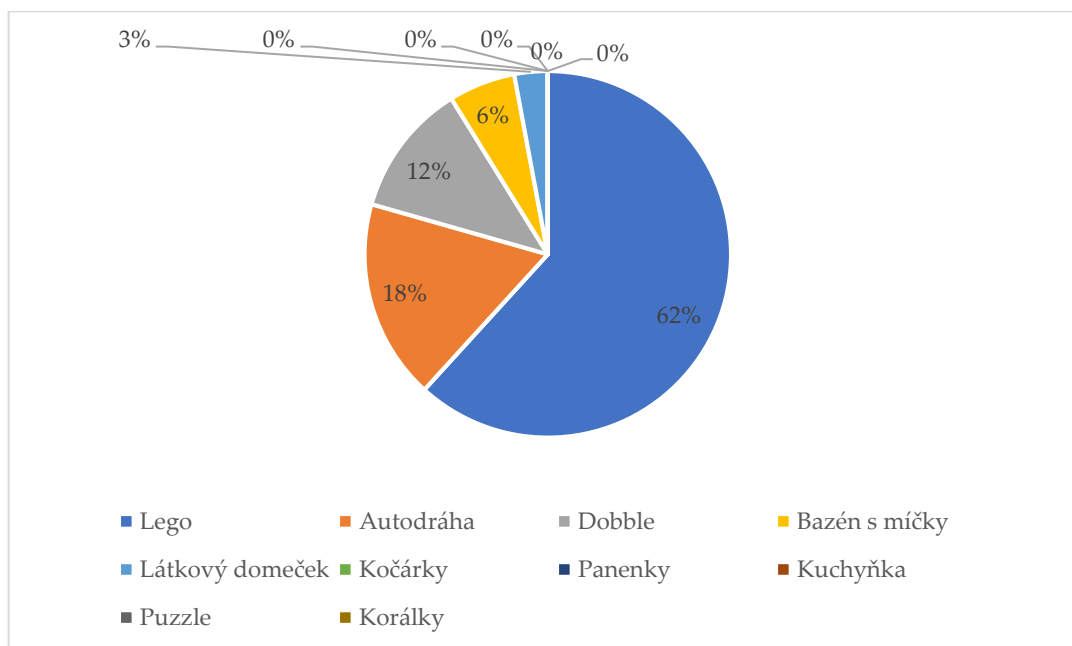
a zároveň jsou prospěšné k zdokonalování jemné motoriky. Mezi další didaktické pomůcky, které byly nejčastěji uváděny patří puzzle (9) a pexeso. (6)

Položka č. 12: Jaké jsou nejoblíbenější hračky u dětí ve Vaší třídě?

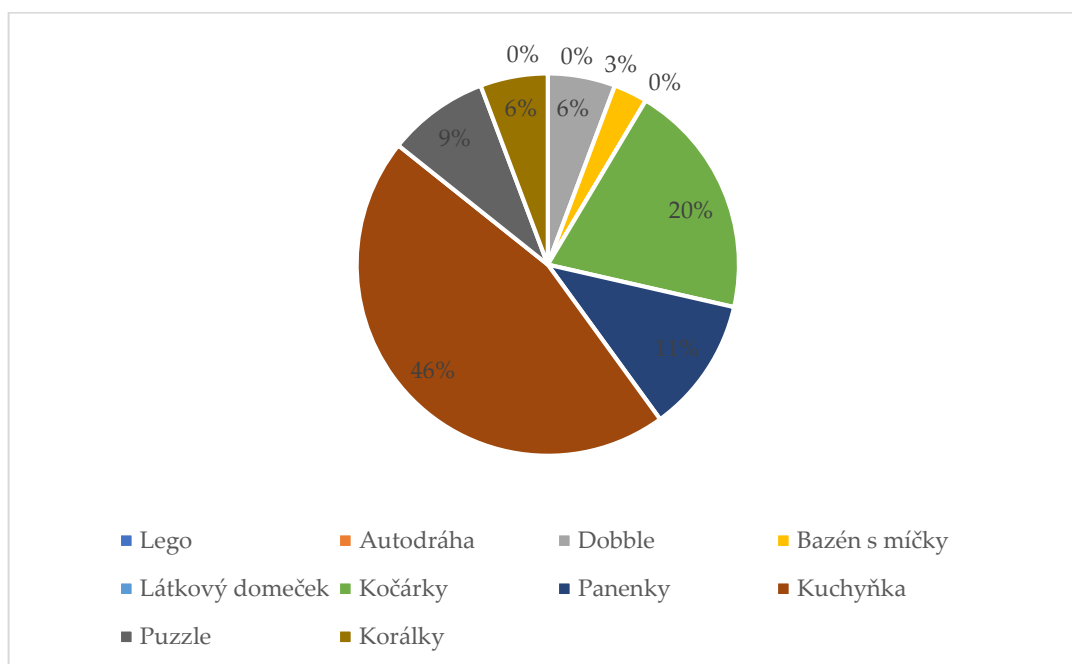
Tab. 22: Nejoblíbenější hračky u dětí.

Oblíbené hračky v MŠ	Chlapci-absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Dívky-absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Lego	21	62	0	0
Autodráha	6	18	0	0
Dobble	4	12	2	6
Bazén s míčky	2	6	1	3
Látkový domeček	1	3	0	0
Kočárky	0	0	7	20
Panenky	0	0	4	11
Kuchyňka	0	0	16	46
Puzzle	0	0	3	9
Korálky	0	0	2	6
Celkem	34	100	35	100

Graf č. 19: Nejoblíbenější hračky u chlapců.

Graf č. 20: Nejoblíbenější hračky u dívek.

Komentář:

Nejoblíbenější hračkou u chlapců je lego, potvrdilo to jednadvacet dotazovaných učitelů. Nečekala jsem ani jinou odpověď, protože lego je u dětí velmi oblíbená hračka a zároveň si dítě pomocí ní procvičuje ruce i paže a zlepšuje drobné pohyby prstů. Dítě u lega plánuje, přemýšlí, rozvíjí svou fantazii, představivost, rozvíjí řeč a zejména také vztahy s ostatními dětmi, kdy si děti navzájem radí, vyměňují názory a společně se domlouvají. Mezi další oblíbené hračky chlapců byly uváděné autodráhy (6), dětská hra Dobble (4) a bazén s míčky (2).

K nejoblíbenějším hračkám u dívek patří kuchyňka (16), kde se především rozvíjí i námětové hry. Dívky si hrají například na rodinu nebo na restauraci, využívají různé předměty, ať to je kuchyňské náčiní nebo umělohmotné jídlo. Při těchto hrách se u dětí rozvíjí zejména řeč, kdy komunikují s ostatními dětmi, domlouvají se, spolupracují. Další uváděné oblíbené hračky dívek jsou kočárky (7), panenky (4) a puzzle (3).

6. Shrnutí empirické části

Cílem empirické části bakalářské práce bylo zjistit, jaké kritéria učitelé preferují při výběru hračky do mateřských škol a jak chápou význam didaktických pomůcek v životě předškolního dítěte a odpovědět na jednotlivé dílčí cíle. K dosažení těchto cílů byla použita metoda dotazníkového šetření. Výsledky z dotazníkového šetření byly zapsány do tabulek a následně převedeny do grafické podoby.

Při zjišťování prvního cíle bylo zjištěno, že učitelé se při výběru hračky do třídy rozhodují na základě kritérií jsou věk dítěte, materiál, ze kterého je hračka vyrobena, podle toho, co daná hračka rozvíjí, podle zálib dítěte a v neposlední řadě je rozhodující ovšem i cena. I přesto, že v dnešní době na nás útočí komerce a propagace různých hraček prostřednictvím televizních reklam, tak toto kritérium není pro dotazované učitele rozhodující a nemá to na ně žádný vliv. S tím souvisí i výběr správného materiálu u didaktických pomůcek.

Pokud existuje možnost volby materiálu u didaktických pomůcek, tak pro učitele je nejčastější volba dřevo, neboť dřevo je velmi kvalitní materiál. Je odolný, velmi funkční a pro děti jsou pomůcky ze dřeva více přitažlivější než z kteréhokoliv jiného materiálu.

Získ nových hraček do tříd není v dnešní době nijak náročný. Jedním z preferenčních způsobů, jak získat nové hračky je možnost spolupráce s dealery. Ti ve snaze uzavřít obchod objíždějí mateřské školy a nabízejí učitelům nejen hračky či didaktické pomůcky ale i knihy.

Většina dotazovaných jsou zaměstnanci mateřské školy více než jedenáct let, **a lze proto předpokládat, že za tuto dobu se hračky v mateřských školách změnily.** Jak po stránce kvalitní, tak i jejich propracovaností nebo funkčností. Současný trh je přehlcen nabídkou hraček i didaktických pomůcek, které rozvíjí u dětí jejich fantazii či tvořivost.

Přínosu didaktických pomůcek pro život předškolního dítěte jsou si učitelé vědomi. V rámci výzkumného šetření vyplynulo, že i když ne každý učitel dokázal vysvětlit přesnou definici didaktické pomůcky, všichni se shodli, že bez didaktických pomůcek by se dítě nedokázalo rozvíjet správným směrem.

Závěr

Hračka provází člověka již od pradávna, a i nyní má stále pozitivní vliv na dítě předškolního věku a je nezbytnou součástí didaktického procesu. Je však důležité myslet na to, že v současné době je na trhu spousta hraček, a proto bychom při jejím výběru měli dbát na to, aby nebyla pouze estetická, ale aby plnila zejména funkci výchovně vzdělávací a dítě díky ní mohlo rozvíjet své schopnosti. Ne vždy samotná hračka zaručí kvalitní hru, a proto je zde důležitá role učitele, který ve správný okamžik dítěti vysvětlí, jak se daná hračka používá, aby bylo dosaženo didaktických cílů.

Učitel může dětem nabídnout hračky či didaktické pomůcky a motivovat je k rozumovému, citovému, pohybovému i smyslovému vývoji. Avšak nesmí opomenout ten fakt, že každá didaktická pomůcka má svůj určitý „vývojový věk“ a je zásadní, aby dětem nabízeli takový didaktický materiál, který odpovídá jejich vývojové úrovni. Děti si v dnešní době mohou vybírat hračky podle svých schopností a zároveň podle toho, co se jim líbí a jaké mají zájmy. Díky tomu může učitel svým záměrným a cílevědomým výběrem správných didaktických pomůcek trénovat a posilovat určité slabiny u jednotlivých dětí.

Z dotazníku vyplynulo, že učitelé vnímají změny hraček od doby, kdy začali pracovat v mateřské škole. Tyto změny pocífuji zejména učitelé, kteří pracují v mateřských školách více jak jedenáct let. V současné době jsou na trhu hračky, které jsou velmi kvalitně zpracované, jsou funkční a mimo jiné trh nabízí i didaktické pomůcky, které pomáhají dětem rozvíjet jejich schopnosti, tvořivost či fantazii. Při výběru hračky kladou učitelé zejména důraz na to, aby hračka odpovídala věku dítěte, na materiál, ze kterého je vyrobena, na to, co u dítěte rozvíjí a zároveň, aby byla bezpečná. Kritéria jako je cena, vzhled nebo originalita nejsou pro učitele primárními faktory při jejich výběru. Pokud se učitel rozhoduje o tom, jaký materiál

si zvolí u didaktické pomůcky, tak nejčastěji volí dřevo, neboť je to materiál, který je pro děti velmi atraktivní, zatímco hračky z kovu vůbec nevyužívají.

Závěrem výzkumného šetření je možné potvrdit, že učitelé chápou důležitost didaktické pomůcky, ale ne všichni dokázali odpovědět v čem přesně tkví přínos těchto hraček. Možná to může být způsobeno moderní dobou, přemírou nabídky didaktických pomůcek na trhu či vznikem mateřských škol zaměřených výhradně na didaktickou výchovu. To značně ovlivňuje učitele při výběru nových hraček. A učitel následně pomocí těchto didaktických pomůcek ovlivňuje děti poznávat okolí, rozvíjet fantazii a jejich cítění.

Seznam použité literatury

BERČÍKOVÁ, Alena, ŠMELOVÁ, Eva, STOLINSKÁ, Dominika et al. *Učitel – aktér edukačního procesu předškolního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4033-0.

BORECKÝ, Vladimír. *Světy hraček*. Praha: Mona, 1982. Knihovnička Vlasty.

DUPLINSKÝ, Josef. *Hra a hračka z pohledu psychologa*. Praha: Akademie věd České republiky, 1993. Na pomoc pedagogické praxi (Akademie věd České republiky).

ELMANOVÁ, Olga. *Dítě a hračka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964. Rodičům o výchově dětí.

FIXL, Viktor a Eva OPRAVILOVÁ. *Současná hračka*. Praha: Odeon, 1979. Soudobé české umění.

HAINSTOCK, Elizabeth. *Metoda Montessori a jak ji učit doma: školní léta*. Praha: Pragma, 1999. ISBN 80-7205-662-X.

KNÁPEK, Zdeněk a Daniel TITĚRA. *Rukověť sběratele hraček: katalog hraček*. Olomouc: Rubico, 2002. Knížka pro každého (Rubico). ISBN 80-85839-74-1.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1568-1.

MILLAR, Susanna. *Psychologie hry*. Praha: Panorama, 1978. Pyramida (Panorama).

MIŠURCOVÁ, Věra, Jiří FIŠER a Viktor FIXL. *Hra a hračka v životě dítěte*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. Knihy pro rodiče (SPN).

MONTESSORI, Maria. *Objevování dítěte*. Praha: SPS - Nakladatelství světových pedagogických směrů, 2001. ISBN 80-86-189-0-5.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Rok v mateřské škole*. Praha: PORTÁL, 2003. ISBN 80-7178-847-3

OPRAVILOVÁ, Eva, GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-703-9.

PLEVOVÁ, Irena. *Kapitoly z vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1412-0.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2018. [cit. 2019-datum]. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/file/45304/>.

SUCHÁNKOVÁ, Eliška. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0698-9.

SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

SVOBODOVÁ, J., JŮVA. V. *Alternativní školy*. 2. Vyd. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-10-2

SYSLOVÁ, Zora. *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-113-2.

ŠEBESTOVÁ, Věra a Jana ŠVARCOVÁ. *Maria Montessori – aktuálně*. Praha: Vyšší pedagogická škola a střední pedagogická škola a gymnázium, 1996.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka et al. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2141-4.

ŠMELOVÁ, Eva a Alena NELEŠOVSKÁ. *Učitel mateřské školy v reflexi současných proměn*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2272-5.

ŠMELOVÁ, Eva, PRÁŠILOVÁ, Michaela et al. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1302-4.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě v předškolním období*. Praha: Mladá fronta, 2004. Žijeme s dětmi. ISBN 8020411879.

VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-082-4.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

ZELINKOVÁ, Olga. *Pomoz mi, abych to dokázal: pedagogika Marie Montessoriové a její metody dnes*. Praha: Portál, 1997. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-071-5.

Seznam zkratk

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Seznam příloh

Příloha číslo 1 – Dotazník pro učitele mateřských škol

Dotazník pro učitele mateřských škol

Dobrý den,

jsem studentka třetího ročníku pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, oboru Učitelství pro mateřské školy. Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala Význam hraček a didaktických pomůcek v předškolním věku. Pro mé výzkumné šetření je důležité, znát názory Vás – učitelů.

Předem děkuji za spolupráci

Dominika Tomaščíková

*Odpovědi prosím kroužkujte.

1. Jaké je Vaše pohlaví

- Žena
- Muž

2. Jaký je Váš věk?

- 18-30 let
- 31-40 let
- 41-50 let
- více jak 51 let

3. Jak dlouho pracujete v MŠ?

- 1-5 let
- 6-10 let
- 11-20 let
- více jak 21 let

4. Celkový počet dětí ve Vaší třídě?

- 5-10 dětí
- 10-15 dětí
- 15-20 dětí
- 20-25 (28) dětí

5. Zaznamenal/a jste změny hraček od doby, kdy jste začal/a pracovat v MŠ?
Pokud ano, tak jaké?

- Ne
- Ano

.....

.....

6. Podle čeho si vybíráte hračky do své třídy? (zakroužkujte podle míry vlivu na výběr hračky 1 - vždy, 2 - hodně, 3 - částečně, 4 - vůbec, 5 - vůbec ne)

- podle reklamy 1-2-3-4-5
- podle ceny 1-2-3-4-5
- podle materiálu 1-2-3-4-5
- podle věku dítěte 1-2-3-4-5
- podle zálib dětí 1-2-3-4-5
- podle toho, co hračka rozvíjí 1-2-3-4-5
- podle toho, co se líbí Vám 1-2-3-4-5
- podle osobního doporučení Vaší kolegyně 1-2-3-4-5

7. Jakým způsobem získáváte nové hračky? (možnost více odpovědí)

- webové stránky
- spolupráce
- dealeři
- jiné.....

.....

8. Podle jakých kritérií volíte při nákupu hračku?

.....

.....

.....

9. Kolik nových hraček či didaktických pomůcek zhruba nakoupíte za 1 rok do Vaší MŠ?

- 1-10
- 10-20
- 20-30
- více

10. Jaký význam má podle Vás funkce hračky podle důležitosti (seřadte podle důležitosti 1- nejvíce do 4- nejméně)

- Výchovně vzdělávací
- Hygienické
- Bezpečnostní
- Estetické

11. Jaký materiál preferujete u didaktických pomůcek? (seřadte podle pořadí 1- nejvíce do 5 – nejméně)

- Dřevo
- Papír
- Textil
- Plast
- Kov

12. Myslíte si, že je didaktická pomůcka pro dítě předškolní věku důležitá? Proč?

.....
.....

13. Jste spokojen/á s vybaveností a s množstvím didaktických pomůcek ve Vaší třídě? A proč?

- Ano

.....

- Ne

.....

14. Při jakých edukačních činnostech využíváte didaktické pomůcky?

.....
.....

15. Kterou didaktickou pomůcku využíváte nejčastěji?

.....
.....

16. Jaké jsou nejoblíbenější hračky u dětí ve Vaší třídě?

- Děvčata.....
.....
- Chlapci.....
.....

Prostor pro poznámky

.....
.....

Děkuji za vyplnění

Dominika Tomašítková

Vysvětlivky:

Hračka: předmět, který je používán ke hře dětí, slouží k upoutání pozornosti dítěte, jeho zabavení, k rozvíjení jeho motorických i psychických schopností

Didaktická pomůcka: za didaktickou pomůcku označujeme ty, které nám slouží k didaktickým hrám a mají určitý vzdělávací cíl. Například jednoduché pomůcky pro nácvik jednoduchých činností, manipulaci, rozebírání, skládání nebo rozlišování barev.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Dominika Tomašíková
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Srbená, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Význam hraček a didaktických pomůcek v předškolním věku
Název v angličtině:	Importance of toys and didactic aids during preschool age
Anotace práce:	Tato bakalářská práce si klade za cíl shrnout informace o hračkách a didaktických pomůckách a poukázat na jejich význam při výchově a vzdělávání dětí v předškolním věku. Práce je koncipována do dvou částí – teoretické a empirické. Teoretická část popisuje předškolní vzdělávání a jeho účastníky, dítě předškolního věku, hru a zejména hračku. V empirické části je cílem zjistit, jaké kritéria učitelé preferují při výběru hračky do mateřské školy a jak chápou význam didaktických pomůcek v životě předškolního dítěte.
Klíčová slova:	hra, hračka, didaktické pomůcky, dítě předškolního věku, učitel, předškolní vzdělávání

Anotace v angličtině:	This bachelor thesis aims to summarize information about toys and didactic aids and to point out their importance in education of preschool children. The thesis is composed of two parts-theoretical and empirical. The theoretical part describes preschool education and its participants, preschool child, game and especially toys. The aim of the empirical part is to find out what criteria prefer the teachers for the choosing the toys to the kindergarten and how they understand the importance of didactic aids in the life of a preschool child.
Klíčová slova v angličtině:	game, toy, didactic aids, preschool age children, teacher, preschool education
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Dotazník pro učitele mateřských škol
Rozsah práce:	71 s.
Jazyk práce:	Český